МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО
свет

АРАДУВЛ 1923-ча шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 75 (2596) | КІиранди, 17 сентябрь, 1961 шу | Мах 2 кеп.

СИХАГІА КИЙЧДЕ ДОАКЪАР

Парте Программа проекта тІа цача хана, цар хьажкІаш хьайоаххашехьа гІадамаш а оаташ кхоачашде лаьрхІача дукккхача доккхийча балхаша юкъе дикка дакъа лоац тешшаме доакъара база хьалъяра наькъаца хьайбай боахам чехкагІа дегІабоалабаро а хьайбашкара йоаха продукташ алсамъяхаро а.

Соахка укх хана хинначул 10 процент гаргга дукхагІа тайп-тайпара хьайбаш да хІанз вай республике, хІаьта дІадахача-Іай цхьадолча боахамашка Іалашдаь доакъар кхоачам болаш хинна ца хилара а лоархІам бича укх шера дуккха а дукхагІа а дикагІа а доакъар Іалашде деза вай.

Из кхета а деш силос дІайоллара а гІожа доакъар кийчдара а дикка балхаш даьд хІанзале а цхьайолча районашеи боахамашеи. Масала, Ножай-Юртовски юрта боахама къахьегамхоша силос кийчъяра шера йоагІа задани 88 проценти гІожа доакъар кийчдара 67 проценти кхоачашъяьй 10-ча сентябре. ХІара Іатта 34 центнер силос кхоач цига. Иштта, хІара Іатта 20 центнер а кхоачаш силос дІайоллара задани 78 проценти гІожа доакъар кийчдара 58 проценти кхоачашъяьй Надтеречни района къахьегамхоша а. Цу тайппара моша а гІожа а доакъар кийчдара дикка толамаш даьхад Ачхой-Мартановски, Наурски районашкарча къахьегамхоша а, кхыча районашкарча цхьайолча колхозаша а, совхозий отделенеша а, хІаьта дукхагІа яраша кийчдаь доакъар хьайбаша Іа доаккхаргдолча дІатІа а эзад.

Из ишта дале а силос дІайоллара балхаш соахкарчул вогІа лел вай республике укх шера. ДІадахача шера 10-ча сентябре силос дІайоллара план ерригача республике 70 процент кхоачашъяь хиннаяле, укх шера цу денна 48 процент мара кхоачашъяьяц, хІаьта юкъера лаьрхІача цхьан Іатта лаьрхІа дІадахача шера 10-ча сентябре 13,3 центнер дІаелла хиннаяле укх шера, цу денна 12 центнер мара еллаяц. Цу цифраша гойт республикерча партийни, советски организацеша, юрта боахама кулгалхоша, берригача къахьегамхоша доакъар кийчдара къаьстта чІоагІа теркам тІабахийта безаш хилар.

Шера йоагІа силос дІайоллара задани Курчалоевски районо 17 проценти, Шалински районо 26 проценти, Первомайскии Назрановскии районаша 27 проценти мара кхоачашъяьяц. Из болх иштта эсала кхоачашбаьб Урус-Мартановски, Веденски, Гудермесски районаша а.

ХІанз республикера нонагІа йола районаш сихъенна хьажкІаш, шекара свекла чуэцаш йоахкача хана а чІоаггІа теркам тІабахийта беза мошеи гІожеи доакъар кийчдара. ХьажкІаш чуэцарах а чІоаггІа пайда эца йиш я силос йоллара а гІожа доакъар кийчдара а.

Комбайнашца хьажкІаш чуэйоахкашехьа гІадамаш а оаташ йоаха каг автомашинашца хьа а лувцаш силоса дІаехк лерттІа доалдеча боахамашка. Цхьадолча боахамаша из каг хьа а ца лувцаш кхай тІа Іокхувсаш йоаю. Масала, Гудермесски районе силос дІайоллара план во кхоачашъяь йоллашехьа а цу районерча «Дружба» яхача совхоза кхоалагІча отделене «ККХ-3» яхача кхаь комбайно хьажкІаш чуэцача хана гІадамех йоаха каг кхай тІа Іо а кхувсаш йоайора.

Балхаш аргІагІа де йиш йолаш дац. Дуккха балхаш цхьан ханна, цхьана де дезаш хул. Иштта, хьажкІаш, шекара свекла чуэцаш, зябь оахаш, Іан тІехьа ялаташ дІадувш, моша, гІожа доакъар кийчдеш, хьайбашта Іа даккха моттигаш кийчъеш, цхьатарра, цхьан деррига балхаш де деза хІанз а. Уж деррига а балхаш толамца кхоачашдара де дезар, еррига техника, транспорт берригa къахьегамхой кхыйола торонаш оарцагІа а яьха уж бокъонца, нийса, йоагІийоагІача дІахьожаяр царга массанега а планах лерттІа болх хьабайтилга да.

БІаьстангахьа дІайийрзача хана, бІаьсти хьайбаш дахкаь дуккха Іаьсий, Іоахарий, бІийгаш, хьакхий хурскаш тІакхетарг хилара лоархІам а беш кийчде деза моша а гІожа а доакъар, хІаьта из доакъар цу хьайбаша Іа доаккхаргдолча моттигашка дІатІадихьа дІаоттаде а деза.

Цул совгІа силоси гІожа доакъари Іалашдара кхоачам хилац хьайбашта. Царна фуъ беза. Цудухьа, хІанз вай республике массанахьа а дика хьийкъа хьажкІаш чуэцача хана, паччахьалкхен хьажкІаш дІаялара планаш кхоачашъярца, фу дІаоттадарца цхьана, хІанз дарий а тІахургдолча а хьайбай лоархІам а баь царна боарамах боаггІача тайпара фуъ кийчбе беза.

Деррига балхаш толамца чакхдалар, кулгалхой а берригача къахьегамхой а кхетам лакха хиларца дувзаденна да. Цудухьа партийни, советски, профсоюзни комсомольски организацеша, культура болхлоша шоай берригa низ оарцагІбаккха беза къахьегамхой кхетам мамогга лакхбара.

Къахьегамхой мехка чурча а арахьарча а гІулакхех, шоашта хьалхашка латтача балхий декхарех, парте Программа проектах дика дІакхетабеш, цар болх беча моттигашка докладаш, лекцеш ешаш, беседаш еш, газеташ журналаш дешаш, концерташ увттадеш, кино хьувкхаш, пенгазеташ арадоахаш балхаш де деза.

Хьайбашта доакъар кийчдара хьакъехьа тІаийца социалистически декхараш ханнахьа толамца кхоачашдар да республика юртбоахама къахьегамхоша парте XXII-ча съезда лургдола деза совгІат.

СССР оборона Министра ПРИКАЗ

1961 ш. 14 сентябрь — № 217 — г. Москва

Эскаре бокъонца гІулакх де аргІанарча тІахьехамахи эскаре гІулакх деш оттаяь ха яьккха баьннараш Герзашцарча Низашцара мукъабалийтара порядкахи

Эскарца гІулакх де берригаш а декхарийла хиларах долча Законагеи «Эскаре бокъонца гІулакх дара ханаш чакхъяьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш запасе ца бохийташ ханна соцабарах» яхача КПСС ЦК-еи СССР Министрий Советеи соцамга хьежжа **аз приказ лу:**

1. Советски Эскаре, ТІема-Форда Флоте, доазонашкарчеи чурчеи бІуца бокъонца эскарера гІулакх де тІахьехалба льготеи отсрочкеи яла ца йоагІаш бола 1942 шера баьраш а, хІаьта иштта отсрочкаш дІа а яьнна, шоай ханара нах бокъонца эскаре гІулакх деш а болаш бола тІахьехача хана чура бараш а.

Эскаре гІулакх де берригаш а декхарийла хиларах долча Законо оттаьча ханашка чакхдоаккхалда эскаре бокъонца гІулакх де тІахьехилга.

2. Аз чІоагІъяьча перечена юкъе яхача соединенешка, доакъошка, гІулакхаш тІа гІулакх деш бола эскаре бокъонца гІулакх дара ханаш чакхъяьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш запасе ца бохийташ ханна соцаболба.

Перечне тІа цІераш ца яьхача соединенешка, доакъошка, гІулакхаш тІа гІулакх деш бола эскаре бокъонца гІулакх дара ханаш чакхъяьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш Законах оттаьча ханашка Советски Эскаре, ТІема-Форда Флота, доазонашкарча а чурча а бІуна мугІарашцара мукъа а балийта запасе бохийталба.

3. Приказ дІакхайкадолда ерригача роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемаш тІа.

СССР оборона Министр, Советски Союза Маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ИЙС БЕТТА ПЛАН ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Нохч-ГІалгІай совнархоза мехкдаьтта даккхареи газовии промышленноста предприятей коллективо ханал хьалха, 13-ча сентябре кхоачашъяьй мехкдаьттеи цунцара гази яккхара 9 бетта план.

Хьалха латтаращца я 9 бетта план 2-ча сентябре кхоачашъяь яьнна «Малгобекнефть» НПУ.

Ерригача управлене гІолла укх шера хьалхарча бархІ бетта соахка цу юкъагІа даькккха хинначул мехкдаьтта 17,8 проценти газ 37,4 проценти дукхагІа даьккхад. ХІара болхлочо доаккха мехкдаьтта соахкарчул 6,8 процент алсамдаьккхад.

Мехкдаьттен гази яккхарга дІабода мах чухнахьа баккхарца цхьа миллион сом совгІа ахчанна кхомбаьб цу юкъагІа.

Дукха мехкдаьтта луш йола мелови скважинаш болх бе йолаяларца, дуккха а геолого-технически гІулакхаш чакхдахарца, мехкдаьтта даккхара процессашта автоматизации телемеханизации ярца вІаштІехьдаьннад мехкдаьттеи гази яккхара план тІехкхоачашъе.

Мехкдаьтта даккхара вторични методаш лелаярах дуккха бІаьш эзараш тоннаш тІакхийттад доаккхаш дола мехкдаьтта.

Мехкдаьтта керда кІедж!

Съезда хьалхарча вахте эттача Старогрозненски бурув деттараша кхы цІаькха а боккха къахьегама толам баьккхаб — Хаян-Керте № 10 йолча скважинера мехкдаьтта кІедж техай. ХІара сахьата 9,4 кубически метр коачал урагІйоагІа цу кІажарах. ХІаьта цу мехкдаьттацара дийнахь-бус яьккха газ 74000 кубометрга дІакхаьчай!

Цу скважинана бурув тохача хана дукха халонаш эшае йийзар мастера нов. Шуликина бригада. 3550 метр кІоарга Іочудода бурув гІолдувла даьлар, инструмент дІалацар кхерам болаш моттиг нийсъелар. Уж а, уж санна кхыйола а халонаш эша а яь, скважина бурув теха яккха вІаштІехьдаьлар бурув деттача бригада коллектива.

Іочу а яхийта цементаца чІоагІъяьчул тІехьагІа мелови тІоанашта нийсса хургдолаш Іургаш даьхадар турбаех, бакъда, мехкдаьтта хьадагІацар. Йоккхача давленеца 6,5 тонн соляни кислота 12 процент дола маркхал чубахийта бийзар. ТІаккха хьалйолаелар мехкдаьтта, хий, колд вІашагІа а увш йола коачал. Дийнахь-бус 220 тоннага дІакхоач из коачал. Мехкдаьтта тІехь-тІехьагІа цІенагІа доагІа.

Хаян-Керте теха мехкдаьтта кІедж старогрозненцаша КПСС XXII съезда луш дола дика къахьегама совгІат да.

Р. ТУРЛОВ,
инженер.

ВОЛГА ТІАРА ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ ГИГАНТ.

Сурта тІа: Сталинградски ГЭС-е
С. Курунунен В. Куновен сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЖКІАШ—ПАЧЧАХЬАЛКХЕН АМБАРАШКА

КУРЧАЛОЙ (телефонаца). Еррига хьажкІаш областной партийни конференци хьаеллача денга чуийца яха гІерташ къахьегаш ба Курчалоевски района хьажкІаш лелаераш. Укх тІеххьарча деношка къаьстта сихденнад кхашкара балхаш. ХІанзале районе цІенъяь чуийца яьннай цхьа эзари йиъ бІаьи гектара тІара хьажкІаш.

ХьажкІаш чуэцара а паччахьалкхенна дІаялара а хьалхарча мугІаре боагІа XX партсъездеи Ленинеи цІерахча, «Путь к коммунизму» яхача колхозий хьажкІаш лелаераш. Масала, XX партсъезда цІерахча колхозо паччахьалкхенна дІаеннай йиъ бІаь тонн хьажкІий, «Путь к коммунизму» яхача колхозо — 250 тонн, дІайийначарел аханел совгІа хьажкІаш чуийца баьннаб Ленина цІерахча колхозе.

Дика лел цу колхозера Ильясова Жансаре звено гІулакхаш.

— Хетаргахьа,— йоах района парте хьалхарча секретара нов. Межидова, — Жансаре звенос укх шера 70—75 центнерал кІезигагІа йоацаш хьажкІаш кхеяьй хІара гектара тІа. Эльтиева Хаврас гектара тІара йоах 65 центнер фуалъяьхача хьажкІий.

Хьаяьха яьнна дукха хьажкІаш латт колхозий хьатташка. Цудухьа хІанз эггара лоархІамегІа да ца талхийташ уж паччахьалкхенна дІаялар. Шихо ди мара дац приемни пункте уж дІакхахьа йолаенна. Цу юкъагІа дикагІча хьажкІий 6500 центнер чутессай паччахьалкхенна амбарашка. Духхьал хьажкІаш дІаккухьаш 30 машин я районе.

Ди тІехьа сихлуш латт шекара свекла чуэцара балхаш а. Планах бархІ эзар тонн свекла дІаяла езача хІанзале районо дІаеннай пхи эзар тонн. Бокъонца чуийца яьннай 150 гектара тІара свекла. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара кхо бІаь центнер свекла йоал.

НАДТЕРЕЧНОЕ (телефонаца). Тахханалца Надтеречни района совхозаша ши эзари пхи бІаьи гектара тІара хьажкІаш чуийцай, паччахьалкхенна дІаеннай 25000 центнер хьажкІий.

Паччахьалкхенна хьажкІаш дІаялара къаьстта дика толамаш даьхад «Гвардейский» совхозерча хьажкІаш лелаераша. ХІанзале совхозо дІаеннай 20000 центнер хьажкІий. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара цига йоах 30 центнер хьажкІий.

ХьажкІаш чуэцаш «Гвардейский» совхоза болхлошта новкъостал деш я МагІалбика района «Ингушский» совхозера механизированни отряд. ЧІоагІа баркал йоах совхоза кулгалхоша новкъостала баьхкача гІалгІайи нохчийи комбайнерашта, трактористашта.

Белгалваьнна дика къахьег комбайнера Картоев Белана, цун новкъоста тракториста Усманов Іийсас. Нормах 4 гектара тІара хьажкІаш чуэца езача, цар чуэц 9—10 гектара тІара. Итт дийнахьа Беланеи Іийсаси чуийцай 80 гектар совгІа хьажкІаш.

Иштта хьинаре къахьегаш ба комбайнер Барханоев Яхьья, тракторист Яндиев Іалауддин, кхыбараш а.

ХІара ди тІехьа сихлуш латт паччахьалкхенна хьажкІаш дІаялара темпаш. ХІанз хІара дийнахьа юкъера лаьрхІача района совхозаша дІалу 2500—3000 центнер хьажкІий.

Дикача къахьегама совгІаташца КПСС XXII-ча съезда накъа бахара айденнача хьинарца хьажкІаш чуэцаш боахк совхозий болхлой.

МАГІАЛБИК (телефонаца). Сихбенна дика хьийкъа хьажкІаш чуэцаш боахк района боахамашкара хьажкІаш лелаераш. Укх шера къаьстта аттагІа хургда хьажкІаш ца йойтилгеи лоаццача хана уж чуэцилгеи — хьажкІий кхашка болх беш дукха комбайнаш я.

ХІанз керттерадар да техниках бизза пайда эцилга, цун болх кхетамца вІаштІехьбоаккхилга.

«ККХ-3» яха ворхІ комбайн я «Кавказ» яхача колхоза кхашка хьажкІаш чуэцаш. Массехк дийнахьа 160 гектара тІара хьажкІаш чунйцай цар. Хьинаре къахьег комбайнераша. Царна юкъе дика болх барца белгалбаьннаб опытни комбайнераш В. Мазько, И. Еремеев. Цар хІаране шозза гаргга тІехкхоачашъю балха заданеш.

ХІанзале паччахьалкхенна амбарашка нов. Савицке тракторно-полеводчески бригада чутессай 650 центнер хьажкІий.

Чунйнна хьажкІаш чуэцаш латт «Ингушский», «Алханчуртский», № 4 йолча совхозашка.

Денгара ди массаз доал сихлуш латт хьажкІаш чуэцара, уж паччахьалкхенна дІаялара балхаш. Цу гІулакха юкъе дика дакъа лоац МагІалбикерча промышленни предприятей болхлоша, дешархоша.

Массане а хІанз эггара бехктокхамегІа дола декхар да хьажкІаш сиххен цІенеи чуэцилга, уж паччахьалкхенна дІаялара план кхоачашъелга.

КПСС XXII-ча съезда районерча хьажкІаш лелаерий дикагІа дола совгІат да уж балхаш сихха чакхдахар.

Эсала лел хьажкІаш чуэцара балхаш

Укх деношка ялатийна лаьрхІа дІайийнача 2000 гектара тІара хьажкІаш чуэца болабеннаб «Шалинский» совхоза къахьегамхой. Ужжал хьажкІаш хьалхагІа вІалла йийнаяц совхозе. Парте XXII съезда къахьегама толамашца накъа бахара хІара гектара тІара фуалъяьхача хьажкІий 50 центнер кхее, аьнна, социалистически декхараш тІаийцадар совхоза хьажкІаш лелаераша. КІезига къахьеганзар цар ахкан хана. Цудухьа хІанз бІарг белабеш дика хьийкъай хьажкІаш.

Къаьстта дика хьийкъай вай республике гІоръяьннача маяка Музыкаева Малика кулгалдеча звеной хьажкІаш. Цун звенос тІаийца декхар да 55 гектарах хІаране тІара 120 центнер фуалъяьхача хьажкІий чуэца, аьнна. Иштта дика кхеяьй хьажкІаш совхоза цхьоалагІча отделенерча 45 гектара тІара 70 центнер чуэца лаьрхІача Магомадова звеноси кхоалагІча отделенерча Ставропольерча хьажкІаш лелаерхочо Денисенко дІадоладаь гІулакх хьал а лаьца, ши бІаь гектарах хІара гектара тІара 65 центнер йолаш фуалъяьхка хьажкІаш чуэца лаьрхІача Абдулаев Салам керттe латтача механизированни звеноси. Хьалхарча деношка дІадоладаьча балхаша хьагойт цу звеной шоаш тІаийца декхараш кхоачашде вІаштІехьдаргхилар.

Цхьабакъда, иштта хьийкъа тоаенна латта хьажкІаш ханнахьа а йоа ца еш а чуэцара болх сов шорта дІаболабаьб совхоза кулгалхоша. Совхозе бокъонца хьажкІаш чуэца болабенна ялхворхІ ди да. Цига дукхагІа йола хьажкІаш хьалхагІа хьакха а хьекха, тІаккха токхорех ура а увттош чуэца лаьрхІад. Цу гІулакха кийчъяьй 5 йол хьокха косилкеи 4 жаткеи, хьажкІаш чуэцаргйолаш тоаяь ка бола ялаташ чуэцаш йола 2 комбайни, цул совгІа тІеххьарча шин дийнахьа болх бе дІайолаеннай «ККХ-3» яха 3 комбайн а.

Эггара хьалха болх дІаболабаьча дийнахьа денз совхозо хьекха хьажкІаш 343 гектар мара яц, хІаьта токхорех латтараш — 198 гектар.

Совхозе хІанз хьажкІаш чуэцаш йолча пхе комбайнах дийнахьара норма кхоачашъеш цхьаккха а яц. ДукхагІа хьекхача а 3,5 гектар мара хьажкІий хьакхац «ККХ-3» яхача комбайнаца, норма 4 гектар йоллашехьа а. Совхоза шоллагІча отделене шин дийнахьа пхе комбайно 20 гектар мара чуйцаяц. Цунах дийнахь цхьан комбайна кхоачар 2 гектар мара хилац.

Иштта во лел кулгашца хьажкІаш чуэцара болх а. Совхоза цхьоалагІча отделене кулгашца хьа а йоахаш хьаттар тІа хьажкІаш дІатела болабеннаб 27 августе. Цу хана денз дІаеннар яц 69 тонн мара. ХьажкІашта болх беш ерригача отделене а 40 саг мара вац. ХІаранена дийнахьара норма я 4 центнер хьажкІий хьаяккха езаш, бакъда, цу отделене 2,5—3 центнерах тІехвоалаш цхьаккха болхло вац. Болхлочо дийнахь 4 центнер хьажкІий гІадамех хьаякха езаш оттаяь норма сов йокха а я, из кІезигъе а еза, аьнна, хеташ ва отделене управляющи Мусаев. Из харцахьара, зене уйла я. Мусаева ха деза дийнахьара нормаш тІехкхоачаш а еш, кхыча совхозашка хІара саго 6—8 центнер хьажкІий йоахилга. ТІаккха, хьа отделенерча къахьегамхошта фу даьд, аьнна, хатта доагІа нов. Мусаевга.

Кхы а вогІа вІаштІехьбаьккха лел хьажкІаш чуэцара болх цу совхоза кхоалагІча отделене. Цига 500 гектар хьажкІий я чуэца езараш. Царех тахханалца еррига хьекхараши токхорех латтараши 35 гектара тІара хьажкІаш мара яц. Ала деза, отделене кхашкарча балхашка хІара дийнахьа 500—600 саг аравалга, цхьабакъда, царех хьажкІаш чуэцара балхашта кховзткъа сагал дукхагІа цІаккха а хилац. Отделене кулгалхоша шоай керттера декхар лерхІ свеклаш хьалхагІа чуийца йоахилга. СвеклаштІа хІара дийнахьа болх беш 300 саг хул. хьажкІаш чуийца яхара дукха сагота бац кхоалагІча отделене. Из доккха гІалат да.

Совхоза кулгалхоша ка бола ялат чуэцаш йола ши комбайн мара тоаьяц хьажкІаш чуэцаргйолаш, бакъда, уж дуккха а дукхагІа тоае йиш яр цига.

Кхы дикагІа лелац совхоза кхыча отделенешка а хьажкІаш чуэцара балхаш. Тахханалца паччахьалкхенна вІалла хьажкІаш дІаеннаяц совхозо. ХІанз вай республикерча боахамаша лоаттабу къовсам ба 20 сентябре паччахьалкхенна планах йоагІа хьажкІаш дІаенна яла езаш. Бакъда, «Шалинский» совхоза кулгалхоша из декхар кхоачашделга хІанз а бокъонца караийцадац.

Совхоза, цун ерригача отделеней кулгалхой декхарийла ба, юкъера кхоачамбоацараш сихха дІа а даьха, ханнахьа хьажкІаш чуийца яргйолча тайпара берригa совхоза болх вІаштІехьбаккха.

З. ГЕЛИСХАНОВ,
(тха собкор.).

ТАСС ХОАМ

Укх шера 13 сентябре бокъонца лаьрхІача ханна аьттонца 12000 совгІа километр гаьна Тихи океана центральни даькъа районе яхийтай керда, кхы а дукхагІа низ бола, дуккхача лагІаех латта ракета-носитель.

Оттаьча программага хьежжа яхай ракета, болх баьб цун дерригача лагІаша.

Ракета-носителa тІеххьарча лагІа макет хи тІа кхаьчай хьожаьча моттигера цхьа километр ца кхоаччаш мара гаьна йоацаш. Цо хьахьокх ракета лелаеча цун системо болх геттара нийса баь хилар. Ракета тІеххьарчунна хьалхара лагІа, ший декхар кхоачашдаь даьнначул тІехьагІа, кхаьтача фона юкъе а нийсденна, дехад.

Дуккхача лагІаех латта космически объекташ лелаю ракеташ кхувсаргья дІахо а 1961 шера сентябрерча ТАСС-а хоама тІа дІакхайкаьча районе.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТИИ ТЕРКАМГА

Нохч-ГІалгІай IX областной партийни конференци хьаелл г. Грозне Сталински района В. И. Ленина цІерахча культура Дворецa цІеношка 1961-ча шера сентябрь бетта 19-ча дийнахьа Іуйрийна 10 сахьат даьлча.

Делегаташта регистраци ю 18-ча сентябре 9 сахьат даьлча денз 18 сахьат даллалца парте обкома цІеношкен, 19-ча сентябре Іуйрийна 9 сахьат даьлча денз конференце болх дІаболабаллалца В. И. Ленина цІерахча культура Дворецa цІеношкен.

КПСС Нохч-ГІалгІай обком.

КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи

ЦІЕ БАЙРАКХ—ШКОЛАШ ДИКАГІА КИЙЧЪЯРАХ

КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои белгалду, кердача дешара шерага школаш ханнахьа кийчъяра общественность, колхозхой, совхозий болхлой, дешархой оарцагІбоахаш парте райкомашеи райисполкомашеи боккха болх баь хилар, цхьайолча юрташка кхо смена йолаш занятеш елга дІадоаккхаргдола наькъаш леха хилар.

Наха шоашккара хьадага а лаьца гІишлош хьалъяр бахьан долаш совнагІа 3 эзар дешархочунна моттиг хиннай. Дешархошта совнагІа моттигаш лохаш, школашка кулга-говзал Іомаю мастерскеш, хьехархошта квартираш хьалъеш боккха болх баьб Наурски районе. Наурски районерча Ленина цІерахча колхозо хьалъе йолаяьй 520 моттиг йола школа здани, йолаш йолча школен зданена хьатІадаьд классни ши цІа. Диъ классни цІа а долаш йола школьни здани хьалъяьй «Советская Россия» яхача совхозо, 6 классни цІа а долаш дола кхо цІенош школенна лаьрхІа дІаденнад «Калиновский» яхача винсовхозо. Ерригача районе школенна лаьрхІа дІаденнад 25 классни цІа. Хьалъеш латт школе кулга-говзал Іомаю шиъ мастерской. ДукхагІа йола школай зданеш июль бутт тІакхачалехьа тоаяь яьннаяр. Школашта а хьехархошта а ханнахьа йоаго хІама тІаэзай.

Социалистически декхараш дика кхоачашдаьд Гудермеса, Урус-Мартана, Сунженски, Наьсарен, Грозненски районаша.

Город Гудермесерча № 12 йолча школе-интернате кходаьча ахчах хьалъяьй гараж, складий помещенеш, столовена кхы а хьатІадаьд цІа, коа юкъе асфальт техай. Кходаьча ахчах спортзал хьалъеш йоалл Новогрозненски юкъера школа, духовой оркестра йизза комплект эцаргйолаш я бархІ шера дешара школа. Общественноста новкъосталца долччара хьа а леха. школай доалахьа 18 классни цІа дІаденнад Урус-Мартана районе, Сунженски — 16, Наьсарен — 13.

КПСС обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои карара кара тела КПСС Нохч-ГІалгІай обкомеи Министрий Советеи ЦІе байракх хьожаьй Наурски района (КПСС райкома секретарь нов. Пожидаев, райисполкома председатель нов. Саввин, районо заведующи нов. Захаренко), дешара шу доладалалехьа школаш кийчъе аьнна тІаийца социалистически декхараш кхоачашдеча цун хьокхамаш дикагІа хиларах.

Белгалдаьд, Гудермеса (КПСС РК секретарь нов. Калагов, райисполкома председатель нов. Парсаданов, районо заведующи нов. Скрипченко), Сунженски (КПСС РК секретарь нов. Синяткин, райисполкома председатель нов. Доненко, районо заведующи нов. Дороднов), Урус-Мартана (КПСС РК секретарь нов. Русин, райисполкома председатель нов. Яндарбиев, районо заведующи нов. Денильханов), Наьсарен (КПСС РК секретарь нов. Хаматханов, райисполкома председатель нов. Сагов, районо заведующи нов. Гайтов) районаша бахача нахаца боккха болх баь хилар, общественность, дешархой, хьехархой оарцагІа а баьха, дешара шу доладалалехьа ханнахьа а дика а школаш кийчъяь хилар.

Республика просвещене министерствана, парте райкомашта, райисполкомашта, халкъа образоване органашта тІадиллад школай дешара-материальни база чІоагІъеш школай зданеш, гуччахьара-дешара пособеш, инвентарь, оборудовани лораеш а кхоеш а хадданза болх белга.

ПРОГРАММА ПРОЕКТ IОМАЮ

ЧIоагIа дика вIаштIехьбаьккха лелабу МагIалбика района Долакоарча Чантиева Мадинат председатель йолча кхалнаьха совето ший болх. Цхьаккха гIулакх дIадодац юрта кхалнаьха совето дакъа ца лоацаш. Къонача кулгалхочун дика вIаштIехьдоал юртара активисткаш моллагIа болча балха юкъеоза.

Кхалнаьха совето беча балха керттера моттиг дIалоац юрта бахача кхалнаха юкъе кхетама болх лелабаро.

— ХIара кхалсаго партеи правительстваи яь решенеш, иштта кхыдола гIулакх дIакхетадергдолча тайпара кхетама болх бар — из да оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар, хIаьта хIара денна из коачашдара къовсам а лоаттабу, — йоах коммунистка Чантиевас.

ДIадахача шера дённз кхалнаьха совета инициативах цIагIара лектореш (лаьрхIа цхьан цIагIа нах хьагул а баь царца кхетама болх бу моттиг) вIашагIъехкай. Цига гуллу цIенноаной. Царна лекцеш ешаш, беседаш еш чIоагIа новкъостал ду кхалнаьха совета членаша, юртарча активисташа.

Къаьстта дукха болх бу совета членаша хIанз. КПСС Программаи Уставеи проекташ дикагIа дIайоаржаяра хьакъехьа план оттаяь кхалнаьха совето.

ХIанз из болх дика лелабу кхалнаьха совета член йолча, Долакоарча юкъерча школа хьехархочо Алероева Эсета. Цо Ленина улицагIа мел бахача кхалнаха юкъе культурно-массови болх бу. ХIаьта Ханпаша Нурадилова цIерахчеи Школьнийи улицашка мел бахачарна юкъе лекционни болх лелабу хьехархоша Дышниева Лоле, Цантроева Раяс, Фрунзе цIерах йолча улицах — медсестрас Чантиева Мере. Цул совгIа совета членаша-лектораша дика лелабу дояркаштеи хьакхий-товарни фермерча болхлоштеи Программа проект дIайовзийта лекцеш ешаш беш бола кхетама болх.

Цу тайпара лекци хIара шоатта дийнахьа, ше яхача квартале мел баха кагийи боккхийи кхалнах вIашагI а техе еш агитатора Алероева Эсета. 20—25 саг гуллу цо ешача лекцега ладувгIа. Дег чура раьза болаш къоабалъю цар Коммунистически парте укх тIеххьарча ткъаь шера кхоачашъе оттаьча Программа проект.

— Сона дагадоагIа паччахьа волча хана вайнаьха кхалсага хинна хала вахар, — йоах 67 шу даьннача йоккхача саго Д. Алероевас, Программа проектах йолча лекцега ладийгIачул тIехьагIа. — Советски Iаьдал эттача хана дёнз довзаргдоацаш эргадаьннад вай вахар. Парте Программа кхоачашхилча кхы а тоалургда наьха вахар. Из вахар хьалду вай къонгашеи мехкарашеи шоай кулгашца.

Лекци йийша яьлча дуккхача ладувгIархоша даьча хаттараштa жоаш тел Эсета.

Массехк беседа яьй Алероевас Титов Герман космосе вахарах а дIахо йодача хана тIемах вай мохк лорабара Советски правительства яьча Заявленех а.

Доккха новкъостал ду кхалнаьха совето совхоза отделенена боахамеи политическии декхараш кхоачашдеча а. Совета членаша оарцагIбаьхача цIен-ноаноша чIоагIа новкъостал даьд «Ингушский» совхоза хьажкIаш лелаеча. ХIанз царна хьалхашка латтача декхарех — хьажкIаш чуэцача новкъостал де дезаш хиларах а дIакхетабаьб цIен-ноаной. Цудухьа из гIулакх дика кхета а деш дикка дакъа лоац цар моллагIча балхаца.

СУРТА ТIА: агитатор Э. Алгроева КПСС Программа проект ешаш я цIагIарча лекторе.

А. ХАРСИЕВА тексти сурти.

КПСС Устава проект ювц

Советски Союза Коммунистически парте XXII съезда болх дIаболабала бизза цхьа бутт мара бисабац. Съезде чIоагIдергда вай парте сийлахь-доккхий документаш — КПСС Программаи Уставеи проекташ.

Ленински района кхыча организацешка санна, тха партийни организаце а чакхъяьннай уж документаш дувцаш йола коммунистий собранеш. Нохч-ГIалгIайчен геофизикаша массане а къоабалъю Программа проект. КПСС Программа проектага хьежжа я вай парте Устава проект а.

Цхьабакъда, КПСС Устава проекта тIара цхьаццайола положенеш, сона хетаргахьа, кIезиг-дукха хийцача бакъахьа хургьяр. Дича сайна бакъахьа хета уж хувцамаш дувца безам ба са хIанз.

Парте членагара даьннача гIалатах цунна бехк а беш, парте член цхьа шу ха оттаяь кандидаталла воаккхилга дувц Устава проекта тIа. ТIаккха шу дIадаьлча КПСС членалла моллагIа кандидат санна юхахьаэц из, хьалха цун хинна партийни стаж а юташ. Нийса долий-теш из? Парте члена де йиш йоаца хIама даь саг ма вий членалара кандидаталла юха чувоаккхар. Сенна ду из? Хьалха хинна партийни стаж а юташ уж хьайбелга нийса хет цхьаболча новкъосташта, хьалха дIаяхача хана саго даь дика хIама доаде йиш яц, йоах цар. Сона из нийса хетац. Цхьан хана дуккха а дика гIулакхаш а леладаь, тIеххьара парте члена сий доадеш болча наькъа тIа бовларах цхьаццабола нах вай мугIараштa юкъера аракхийса моттигаш кIезига яц. Из ишта хила а доагIа! Алхха цхьан хана дика хIама даьдар, яхаш, цунах кхоачамбац. Цул совнагIа, кандидаталла ваькхха хилар, массаза а райкоме дадача учетни карточкех мара ха йиш йолаш а дац.

Цудухьа хьалхарча раздела 9-ча пункта из дош дувцаш йола абзац КПСС Устава тIа вIалла ца хилча нийсагIа хет сона.

КПСС Устава проекта 24-ча пункта тIа дувц юххьанцарча партийни организацей секретараш вIаштта шозза мара, кхы дукхагIа харжа йиш йоацилга. ДIахо белгалдоаккх цхьаццабола партийни организацей секретараш кхы дукхагIа а харжа мегаргболга, нагахьа санна цар болх дика баьбале. Из пункт иштта хилча нийсагIа хет сона: «Юххьанцарча партийни организацей секретараш вIаштта кхоззанел дукхагIа харжа йиш яц». ДIахора белгалдаккхар вIалла эшаш а дац. Сона из иштта хет, юххьанцарча партийни организацей секретараш каст-каста хувцарах а дукха беркат ца доаландаь. КПСС членах хуллашехьа а партийни организаце визза секретарь хилац. Долла хIама дика довза а довзаш, бокъонца вола организатор хилара дикка ха эш. ХIаьта кхаь шера партийни бюрога торо хургья шоашта метта хьаотта новкъостий кийчбе.

Бокъонца хаьдда хIама ала деза анонимщикехи (ше малав а ца хойташ, къайлагIа каьхаташ язду саг) анонимни (хьан яздаьд ца ховш) каьхатехи.

Ишта хул: анонимни каьхат доагIа кулгалдеча органе. Коммунисташ, кулгалдеча балхаш тIара новкъостий юкъе а болаш цу тIара лоткъам тахкара комиссеш вIашагIтох. Тохкамбе болхачарга оал: «Дукха теша хьаштдац шоана цу каьхата тIа дувцачох, хIана аьлча, яздаьр малав ховш дац из, меткIаьленаш хила а сахьат дац цу тIа дувцараш. Бакъда, мичча бесса дале а, тахка-м деза». Безам бале а беце а, партийни организаци, профсоюз, кадрай отдел, бухгалтери, цу каьхата тIа вувцаш вола саг ше — уж берригаш а хьал ца хьоабича валац. Дукххача маьхера ха дIайода. Комисси енилга а хайна, кхы тIа а керда анонимкаш ух, вIалла дагадоаца хIамаш тIа а долаш.

Сона бакъахьа хет анонимкаш вIалла теркал а ца деш дитача. Нагахьа санна моллагIа а нийса доаца, харцахьара хIама хьайна гуш дале, духхьала из дIаала къонахчал а денал а хила деза. Сага сий доадар духьа, къайлагIа футтаройна метташ деттача наьха а дог экккаргда цу шоай бIехача балхах.

К. ГАСАНБЕКОВ,
«Грознефтегеофизика» треста партбюро секретарь.

КХОАЧАШЪЯЬЙ КХАЬ ШЕРА ПЛАН

КПСС-а XXII-ча съезда сийна семилетка кхаь шера йола план ханал хьалха кхоачашъяра чIоаггIа къахьегаш ба Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода технологаш.

Цу социалистически яхье хьалха йоагIа номераш 1, 7, 10 йолча установкай коллективаш. Цар шоашта хьалхашка декхар оттадаьдар съездо болх болабеча денга кхаь шера план кхоачашъе, хIаьта низ тIабахийтта къахьийгача коллективаша дагалаьцар хIанзале а кхоачашхиннад.

Дукхача хана денз коммунистически къахьегама цIи лелаеча нов. Петросова кулгалдеча установка технологаша август бетта, тIеххьарча деношка парафин доаккха дистиллят арахецара йола кхаь шера план кхоачашйир. ХIаьта веретенни дистиллят даккхара задани кхы а хьалхагIа кхоачашъяьй цар.

Укх шера эзараш сомий маьха планал совгIа продукци арахийцай барт тайнача коллективо, кхояьй дукха электроэнерги, пар, хий, кхыйола материалаш. Арахецаш йола продукци дунен тIа эггара а дикагIа хилийтара москвичаша дIадоладаьча сийлен гIулакха а дика камаьхал яьннай технологий. Цу гIулакха хетаяь укх шера 25-ча июле юкъара собрани хилар установке. Цига хIаране шийна хьалхашка декхар оттадир тIехдика йолаш мара продукци ара ца хеца. Из декхар толамца кхоачашдеш хьабоагIа уж.

КПСС Программа проект йийшачул тIехьагIа кхы а хьинар айделар установкерча технологий. ХIанз шоашта хьалхашка керда социалистически декхараш оттадаьд цар. Сентябрьи октябрьи бетташка семилетка диъ лагIча шера чотах болх а беш, планал совгIа даьккхача рузкъанца парте XXII-ча съезда итташ эзараш сомий совгIат кийчде дагалаьцад цар. Укх бетта дIаяхача хана уж декхараш тIеххкоачащ ца деш цхьаккха болхло вац установке.

Социалистически декхараш кхоачашдара заводе хьалхле лелаеча установка коллективо завода карара кара тела ЦIе байракх лелаю биъ бутт гаргга ха я. Съезда хьалхарча вахте йоккха котало яккхарах хIанз а цунга йитай сийлен байракх. Из шоай карара дIа ца хецаш семилетка кхоачашъе лаьрхIад установка технологаша.

Коллективана юкъе дикагIа барех лархIа безаш ба оператор И. Бурлаенко, оператора помощник Т. Зайцева, кхыбараш а. Байнача бетта 20-ча дийнахьа денз семилетка диъ лагIча шера чотах болх бу цар.

Семилетка кхаь шера йола сийрда продукташ арахецара план 5-ча сентябре кхоачашъяьй М. Абасалиев керте латтача № 1 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо а.

Дика къахьегаш ба О. Шапошникова кулгалдеча номер 10 йолча установка технологаш а. Парте съезда сийна социалистически яхье а баьнна кхаь шера сийрда продукци арахецара план 11-ча сентябре кхоачашъяьй цар. Хьамсарча парте съезда махулла доккхагIа къахьегама совгIат кийчде дагахьа шоай низ а хьинар а кходац укх тIеххьарча хана установка болхлоша.

Белгалбаьнна дика къахьегаш ба: оператор Н. Колбушкина, оператора помощник — К. Мигалина, иштта кхыбараш.

М. ТУМГОЕВ.

Къаьнача замах юхедисача воча гIулакхашта духьал

ДИЦДАЛИЙТА ДЕЗА УЖ ГIУЛАКХАШ

Дикача хана дах вай. Укх деношка деррига дуне гIоздаьнна да космос караерзаеча, сийлахьйоккха ворхI шера план кхоачашъеча советски халкъо доахача толамех. ХIанз КПСС кердача Программа — вай мехка коммунизм хьалъяра программа проект кепа теха араяккхарца керда бакъдар хьалхашка эттад дерригача дуненна. Боккхача советски дезала юкъера къахьегам дукха безаш бола тха районера нах шоашкара доаггIаш дола дакъа лоацаш ба сийрда кхоане хьалъеча.

Советски халкъо дика толамаш даьха ха хиннай укх тIеххьарча беттаех.

Советий мехка дикагIболча къонгаша космически аренашка ваха Герман Титов кийчвеча хана тха районера къона къахьегамхой а латтар шоай къахьегама вахташка. Масала, тха кхашкара турпалаш Кусиева Зайдат, Мальсагов Осман, Чариев Махьмад, кхыбараш хьажкIаш хьувкъаяр духьа къахьегаш бар, коммунистически къахьегама ударник вола Тумгоев СаIид токарни станока тIа болх беш вар, хIаьта Хамхоев Габо ялаташ дувргдолча лаьттан боал тувсаш вар. Районера къона гIишлонхой кирпишка тIа кирпишк юллаш, кердача школайи заводийн зданеш хьалъеш бар.

Цхьабакъда, цу дикача наха юкъе телха гIулакхаш доахка нах а нийсбеннаб. Масала, Наьсарен-Вокзалерча 8 шера дешара школен хьехархо Гагиев Махьмад, 29 июле дийнахьа Грозненски пединститутера арайоагIа цу школа хьехархо йола Аушева Тамара лора а яь низагIа йодае венна хиннав. Цхьабакъда, из ший бIеха гIулакх кхоачашде вIаштIехьдаьннадац Гагиева. Из цигга милице болхлоша лаьца дIавигав, хIаьта кастта вай чIоагIагIа долча законах таIазар а дергда цунна. ЗIамигача саго из ший бIеха гIулакх дагалацар бахьан долаш йоIа бохам баь ца Iеш, ерригача района кагирхошта а бохам баьб. Из эсала гIулакх кхычарна а дагадохаргдоацаш кIоаргга дувца дезаш да.

Вай халкъа юкъе саг йоалаяри йитари дIаяхача замах юхедиса зуламера гIулакхаш доахкаш да. Къайле яц, цхьаболча даьша-ноаноша хIанз, вай деношка а тIехь, доккхийча урдошка сатувсаш хилар. Рузкъанга сатувсаш болча цу наха шоай йиIий ираз а лархIац.

Цхьан Гагиева ког дIакхийтта Iийнабац цу лоархIамерча гIулакха. Уж тайпа акха гIулакхаш кхы хьалхагIа а хинна моттигаш я тха районе. Ховш да комсомолка йолча Костоевайна бохам баьча Хашиева хиннар. Духхьал шоашта болча тоама, шоай дагалаттар кхоачашдар духьа фуннагIа а ду цу наха, шоашцара наьха безам а боабу. Вай сийлахьа декхар да къаьнарча замах юхедиса бIеха гIулакхаш леладеш болча цу наха леладу гIулакхаш ца магийтар, массадола наькъаш царна дехкар. Мичара дённз хьадоагIа уж овлаш? Вай къахьегама дезала юкъе боацача нахах дахкийса а цар леладеш а да уж гIулакхаш.

Вайна юкъе хIанз а дукха да къаьнача замах юхедиса зуламе гIулакхаш, къаьстта а саг йоалаяреи яхийтареи дош: дукха истий кхувлилга, раьза йоацацашехьа а даьша шоай йоI маьре яхийтар, тайп-тайпара урдош доахилга, саг йоалайича регистраци ца елга, и. кх. дI.

Саг йоалаяреи яхийтареи дешах дукхагIа хIана доахк уж зуламера гIулакхаш?

Хьожаргда вай дукха истий кхувларо къонача наха мелла доккха зеи балеи ду. Дукха истий кхийла саг вовзача хIаранена геттара дика хов, цун истий, берий, цун ший а вахар мелла гIайгIане да. Даиман истех леташ, царна юкъе масахьат де гIерташ хул из, хIаьта бесахи дегIахи тоабенна хоза мехкарий хинна цун истий тиш а лийя, сага дага а ца боагIаш, къалу. ХIаьта цар бераш, дукхагIа йолча хана, бIеха, терко йоацаш, тесса дите лелаш хул. Нагахьа санна царех цхьадараш хоза кийчденна, цIена долаш улица тIа арадоале а, цIагIа чура вахар мецеи шийлеи да цар. Нагахьа санна дикка хьежача цIенда ше а коравоагIаргвац шоана нагахьа, ший дукха истий хилара, ше уж вIашагIтохара раьза волаш. ДукхагIча хана ший сакхетам ца хиларах деш да цун из хIама. Цкъаза даьшта бакъахьа хетарах а йоалаю шоллагIа саг. Даьша шийна ца езаш йола йоI йоалаяйта зIамига саг шоллагIа а кхоалагIа а и. кх. дIахо а истий кхувла волалу, бебашха а ца хеташ. ТIаккха хьажа шо цхьаннена а ца езаш, масса тайпа гIелал а бала а ла дезаш йолча йоккхагIча сесага вахар мишгад.

ХIаьта урдош ийдара законаш? ХIаьта уж бахьан долаш ду зуламаш? Дукха истий кхувлилгеи урдош ийделгеи феодалаша а бIаьхийча наха а дагалаьца хIамаш да, царна болча тоама дыно чIоагIдаь а да. Феодалашеи бIаьхийча нахеи истий рузкъах ийбеш а йиш йолччара сакъердамаш увттадеш а хиннад.

Уж ханаш гаьнаяьннай хIанз, бIаьхий нахи феодалаши байнаб, цхьабакъда, къаьнача замах юхедиса, вий яха уж гIулакхаш хIанз а тIехьа вайна юкъе дахаш да. Царех цаI — урдош дахар—форма мара ца хувцаш ше долчча бесса дисад. Саг йоалаеш хилча зIамигача сагага тоъал дукха ахча хила деза. Зоахалола бахача наха даьгара дош даьккхача дённз тела долалу из. Эггара хьалха йоI ехача бус цхьа устагIеи 2—5 бIаь сом ахчеи лу йоIа даьшта. Цул тIехьагIа найц уцъаьшка водаш цIаьккха а хьо массехи бIаь сом. Цул тIехьагIа вай «кхалнаьха гIулакхаш» оалаш долалу. Юххера а нускал цIадоаладеча дийнахьа ший цIагIеи уцъаьшкеи шиннахьа а хьоалчагIа деш доккхий зенаш хул нейцийна.

Цул тIехьагIа шоай вахар дIададаладу мареи сесагеи. Из дукхагIча хана геттара хала, безаме доацаш хул, хIана аьлча саг йоалаеча хана цо доадаь ахча юха такха дезаш хул уж.

Нагахьа санна дIаяхача замах юхедисача цу ираз доадеча гIулакхашка хьежача дика хов, керда вIашагIкхийттача къонача дезала цар мелла доккха зе ду, вай дIахьалхашкахьа дахара мелла новкъарле ю, вай кагирхой эггара безамегIа йола ханаш цар мишта йоаю.

Цудухьа бехк бац дукхагIа болча вай кагирхошеи мехкарашеи уж помещикехи купецехи юхедиса зуламе гIулакхаш дIадаха яхаш шоай хур дар.

Ха кхаьчай вайна, кагирхой, дукха истий кхувлилга, урдош доахилга дита, соцаде деза вай мехкарий удабелга а царна бала белга а. Вай дайи ноанойи дIакхетабе беза вай къаьнача замах юхедиса гIулакхаш воашта кIордадаьлгах, воай къонал цар йохаелгах, вай къаманна эхь долаш уж долгах, вайна зуламе дола гIулакхаш цар вайга дайтилгах.

Вай мехкарий лаьрххIа духьалбовла беза къаьнача Iаьдалах маьре ахара. Вайна ховш ма дий, цхьаболча мехкараша ший новкъостех а лоалахоех а лечкъа а деш, ца эша хIамаш а ийейташ ший хургволча маьрагара урдош а доахийташ, цун а ший а къона вахар дохаделга. Ишта моттиг хилча, ала доагIаш дола дош ала деза мехкараша. «Со яха езаш вола саг ма хьувзаве». ХIаьта найцийна ха деза ше йоI ийца ца йоалаеш, езаенна йоалаелга. Нагахьа санна ший безам ца лоархIаш дола гIулакх духьалдоале, айххьаза хоададаь дIадаккха деза из.

Дицдалийта дезац, цхьанна а нанна, цхьанна а даьна цIаккха а шоай воIа е йоIа во дар хилар ца ловлга. Из лов наьха сискалах баха Iемача зуламерча наха, хIаьта цудухьа мара дIаяхача замах юхедиса бIеха гIулакхаш а леладац.

Кагирхошеи мехкарашеи, керда баха хайшача къонача моарошеи исташеи, къаьнача замах юхе мел дисача бIехача, зуламерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабе беза.

Б. ГАНДАЛОЕВ,
ВЛКСМ-а Наьсарен райкома секретарь.

БАШКИРСКИ АССР. Воскресенскоеи Кумертаускоеи яха дуккха мехкдаьтта доалла керда ши моттиг гучаяьккхай «Ишимбайнефтерча» мехкдаьттахоша. Промыслови управлене коллективо декхар тIаийцад ханал хьалха деррига балхаш чакх а даьха КПСС XXII-гIа съезд хьаелла ди тIаккхачалехьа керда мехкдаьтта доахаргдола моттигаш болх бе йоаялийта. 18 километр йIаьха нефтепровод йилла яьннай мехкдаьтта доаллача Воскресенскера Веденовски промысле кхаччалца. Кумертауски майданера скважин а болх бе йоалаялийта кийчбеннаб мехкдаьттахой.

СУРТА ТIА: Воскресенски участке. Хьалхашкахьа «Ишимбайнефга» цхьоалагIча промысла воккхагIа вола механик Егоров Петри промысла воккхагIа вола оператор Вахитов Ханани (аьттехьа).

Ю. КАПЛУНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Культура учрежденей лоархIамегIара декхараш

Дикача исторически документо — Советски Союза Коммунистически парте Программа проекто — вахара массайола оагIув чулоац. Идеологически балха хетаяьча проекта раздела тIа чIоаггIа терко еш я культура учрежденеш. Бизза, нийса, кхеталуш белгалбаьккхаб керда, коммунизм хьинарца хьалъеш вола саг хьалкхевара даькъера идеологически балха лоархIам. Общества члений сакхетам бокккагIа мел хул, дизза а шерра а дарж коммунизма материально - технически база юллача къахьегаме коммунистически формаши наха юкъе керда гIулакхаши дегIадоаладеча цар тIаухийта творчески хьинар.

Парте хадданза йоакхо ю культура тоаяра, хIара саго ший деррига хьинар дизза хьахьокха йиш хургйолаш цунна мелъэша хьалаш Iалашдара. ДIахо чIоаггIа дегIайоалае лаьрхIад культура учрежденей материальни база: дукхагIа хургья библиотекаш, клубаш, культура цIенош, шерра дегIайоагIаргья халкъа университеташ, театральни коллективаш, кхыйола самодеятельни культурни организацеш.

Къахьегамхошта культурни гIулакх дара хIанззе а дикка болх баьча вай республике а дукха хIамаш да цу даькъе де дезаш.

КПСС ЦК январски Пленум хиннач ул тIехьагIа республикерча культура учрежденеша терко дукхагIа ю баха нах коммунистически уйланца хьалкхебара, шоай болх колхозий, совхозий, предприятей вахарца айхагIа бувзара, КПСС XXII-ча съездага кийчлуча а съезда сийна тIаийца социалистически декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагIбоахача а партийни, советски организацешта новкъостал дикагIа дара.

ЧIоагIа терко ю КПСС кердача Программа проект дIайовзийтара, халкъий доттагIлен, кхалнаха юкъе беча балха, юртбоахама производстве хьалха латтарий опыта, Iилма-атеистически пропаганда, художественни самодеятельность дегIайоалаяра. Тайп-тайпарча нормаех къахьегамхошта гIулакх де яьннай культура учрежденеш: доттагIлен цIейш дезду, кхалнаьха вечераш увттаю, багах дувца журналаш, агитбригадаш, университеташ, унахцIенача вахара школаш, кхыяраш вIашагIъехк. Масала, Шалински района Колхозное яхача юртарча клубеи библиотекеи дика оттаяьй гойтара агитаци, юрта боахаме хьалха латтарий опыта хетаяь стендаш я. Укхаза беседаш ю книжкай, дунен халкъашта юкъерча гIулакхий хьакъехьа. Тайп-тайпарча дешай хьакъехьа, дына духьаларча балха къаьстта дукхагIа терко тIа а йохийташ, цIагIа беседаш ю хьехархоша-активисташа. Ново-Атагински юрта клубаи библиотекаи болхлоша вIаштIехьдаьккхад книжкаш, журналаш, газеташ кхашка дIакхухьилга. Шаьларча библиотеке хан-ханнахьа читательски конференцеш ю. Дика чакхъяьлар Климовича яздаьча «Ислами кхалсаги» яхача книжкана хетаяь хинна конференци. Дукхa нохчий кхалнахи мехкарийи бар конференце.

Дуккхача клубашкеи библиотекашкеи дика кийчъяьй хьажкIаш дика хьувкъаяр духьа механизированни звеноша лаьцача Ерригроссийски яхье а КПСС XXII-ча съезда сийна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша тIаийцача социалистически декхараштa а хетаяь стендаши плакаташи. Клубашка вечераш яьй: «КПСС XXII-ча съезда накъа долхаш», «Тахан новатора дер — кхоана коллективо дергда», «Семилетка кхоалагIча шера декхараш кхоачашдергда вай», «Тха маякаш», дуккха кхы а.

Хьалха латта опыт йоаржаяра чIоагIа пайда баьлар хьажкIаш лелаерийи свеклаш лелаерийи республикански радиоденош увттадарах.

«ХIанзарча хьалашкарча партийни пропаганда декхарий хьакъехьара» КПСС ЦК соцам арабаьнначул тIехьагIа тоаденнад юрташта деш дола шефски новкъостал. Города клубаша хIара шера 200 совгIа агитбригадай концерташ, вечераш увттаю республика юрта районашка. Шоаш шефство лелаераш болча дукха болх бу Ленина цIерахча, Кирова цIерахча, машиннаькъахой, химикий культура Дворецаша, Пролетбата цIерахча культура ЦIено, кхычар. Укх шера юрта районашка 60 совгIа концерт оттадаьд цар.

Цхьабакъда культура учрежденей балхаца хIанз а дукха кхоачамбоацараш да. Цхьаццайолча моттигашка шоай болх хIанз а кIезига бувзаболийт коммунизм хьалъяра практически декхаращца, общественно-политически темах йола лекцеш кIезига еш, хьалха латта опыт кIезига йовзийт, коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи болама кIезига терко ю.

Курчалой района дуккхача клубашка киношъ хьувкхилга мара кхы хIама дац. Ведана района клубаша бетта 27 дийнахьа мелъю мероприятеш маьхах ю, хIаьта самодеятельноста художественни болх гуш бац. Хьалха латта опыт йоаржаяра болх эсала лел Первомайски, Ведана, Урус-Мартана районий культура учрежденешка. Масала, Первомайски районе цхьа вечер мара яьяц юрта боахаме хьалха латтараштa хетаяь. Цхьа агитбригада я районе вIашагIъелла, из а болх беш яц художественни кулгалхо ца хилар бахьан долаш. ГIулеи, ОльгатIеи, Баьнеи яхараш санна йолча юрташка культурно-просветительни болх вIалла а беш бац.

Сатоха йиш йолаш гIулакх дац дуккха культурно - просветительни учрежденеш тесса йита хилар — помещенешта еш цхьаккха ремонт а йоацаш, йоаго хIама, чуоттае оборудовани, мебель ца тоъаш.

Дукха ха йоаццаш культура учрежденеш Iан тIехь болх бе а хьалха латта опыт йоаржае а кийчъяра хетаяь совещани хилар КПСС обкома пропагандаи агитацеи отделе. Наьсарен, Ведана, Грозненски, Урус-Мартана, кхыча районий кулгалхоша бакъдир, культура учрежденеша Iанна бергболча балха геттара во кийчо еш хилар. Ведана районерча 40 культучрежденех 5 мара тоаяь яьннаяц. Наьсарен района Пхьилекъонгий, Экажкъонгий юрташкара а Iаьлий-Юртара а культпросветучрежденеш июль бутт чакхбоаллаш мара тоае а йолаяьяц.

Юртий Советий председателаша «Пхьилекъонгий-Юрта — нов. Горчханова, Долакха-Юрта — нов. Далгиева, СурхотIарча — нов. Аушева, БурокIалхарча — нов. Дудургова культура учрежденеш тоае аьнна шоашта хьахийца ахча дахийта ца доагIача оагIорахьа дIаухийт. Цунна бехке я Наьсарен райисполком а.

Юрта Совета председателалла болх беш нов. Солнышкин волча Грозненски районерча «Аргунский» яхача колхозера библиотека гаража помещене чу йола ер шоллагIа шу да. Цхьаболча колхозийи, совхозийи, предприятейи кулгалхоша мичча хана а дича мегаргдолаш гIулакх лерхI культучрежденеш Iан тIехь болх бе кийчъярах. Масала, тесса йита я Комсомольское яхача юртара клуб (юрта Совета председатель нов. Кутаев, колхоза председатель нов. Адсаламов); ши шу да из тоа ца ю. Ишта хьал да Грозненски района Алхан-Кала яхача юрта а.

ВIаштIехьа лархIа йиш йолаш гIулакхаш дац комсомола Ведана (комсомола райкома секретарь нов. Мадагов), Урус-Мартана (комсомола райкома секретарь нов. Саламова), Наьсарен (комсомола райкома секретарь нов. Гандалоев) райкомаша Iан тIехь болх бергболаш культура учрежденеш кийчъяра леладераш. Комсомола обкомо тIахьожам лоаттабац комсомола райкомий балха, из тIаберзабаьбац культпросветучрежденеш Iан тIехь болх бе ханнахьа кийчъергйолаш кагирхой оарцагIбахара. Культура керттера моттигаш шоай низаца тоае аьнна Шаьла, Надтеречни, кхыча районашкарча общественникашакомсомольцаша дIадоладаь гIулакх хьаллаьцадац.

Iана во кийчо яра керттера бахьан да ахккана клубаши библиотекаши ханнахьа тоаяь яхара цхьаккха хIама ца деш яьгIача культура министерства кулгал во дар.

Парте цхьайолча районни комитеташеи райисполкомашеи культура учрежденей балха тIахьожам лоаттабаьбац, царна новкъостал дайтадац предприятей, совхозий, колхозий кулгалхошка. Цу районашка парте райкомий бюрошка цIаккха дийцадац культура учрежденей Iан тIехь болх бе кийчъяра дош.

СихагIа вIаштIехьдаха деза массанахьа а партийни организаце тешаме гIончий хила езаш, идейни уйла чIоагIъенна а масса оагIорахьара кхетам лакхбенна а бола коммунистически общества нах хьалкхебара гIулакха пайда бала безаш йолча культура учрежденеша лерттIа болх бара эша хьалаш.

Хь. КУРКИЕВА,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР РАЙОНАШКА ДУЛХ, ШУРА, ФУАШ, ТХА КИЙЧДАРА 9 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА

СВОДКА

1961 шера 10-ча сентябре

Районий цІераш	Проценташца			
	дулх	шура	фуаш	тха
Ведenски	117	77	106	91
Ножай-Юртовски	104	89	121	59
Каргалински	102	84	119	95
Советски	97	82	90	38
Первомайски	89	84	76	30
Курчалоевски	86	89	81	77
Шелковской	86	82	98	103
Сунженски	85	92	51	102
Урус-Мартановски	84	84	49	39
Ачхой-Мартановски	82	92	128	81
Грозненски	82	85	75	109
Надтеречни	81	91	60	102
Наурски	76	89	94	97
Гудермесски	74	94	103	74
Шалински	62	92	66	86
г. Грозный	60	124	—	—
МагІалбика зона	59	85	71	101
Наьсарен	35	72	30	69

Укх шера 10 сентябре юрта боахама продукташ кийчъяра 9 бетта план республико кхоачашъяьй: дулх — 79,6 процент, шура — 88 процент, фуаш — 77,8 процент, тха — 98 процент,

Дулхи фуаши кийчдара план кхоачашъяьй — Ведана, Ножай-Юртовски, Каргалински районаша, тха кийчдара план — Шелковской, Сунженски, Грозненски, Надтеречни районаша.

ХьалхагІа а санна хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара гІулакх во лел Наьсарени Шаьлеи районашка, МагІалбика зоне. Къоастаяь чу а оттаяь, дулха дІаяла хьакхарч йорстаяра гІулакх сентябрь бутт хьахиллалца вІалла дІа а доладаьдац «Ингушский» совхозе (директор нов. Умаров, керттера зоотехник нов. Горданов).

Дийнахь-бус 12 тонн доакъар эшача метта, 5—7 тонн мара дІакхачийтац «Шалинский» совхоза фермага. Иштта мара кхоабаш ца хилча хьакхарч ярстаргьяц. Дулха дІаяла хьакхарч йорстаяра гІулакх во леладу «Самашкинский» совхозе а (директор нов. Дышниев).

Паччахьалкхенга дулх дохкара даькъе тІаийца социалистически декхараш кхоачашделга геттара во латт Грозненски района «Новый быт», «Аргун» яхачеи 1-ча Мая цІерахчеи колхозашка. Паччахьалкхенга ханнахьа дулх дохкара йоакхо еш яц 1-ча Мая цІерахча колхоза правлени (председатель Вьючный). Колхозе чуоттаяь кхоабача 1154 хьакхах дулха дІаяла кийчъяьраш ерригаш а 150 хьакха мара яц. Паччахьалкхенга дулх дохкара болх иштта во вІаштІехьбаьккхаб 9 бетта планах 100 тонн дулх дІадала дезаш йолча «Аргун» яхача колхозо.

Укх дІаяхача юкъагІа совнархоза хьайбаш кхоабача боахамашкара дулха дІалуш дола хІара хьайба планах 330 килограмм озаш хила деза, бокъонца цар озар 205 килограмм мара хиннаяц.

Индивидуальни секторагара дулх эцара гІулакх во вІаштІехьдаьккхад, хІаьта Каргалински, Сунженски, Наьсарен, Первомайски районашка цІенденна сецад бахача нахагара дулх эцилга.

Шура йохкара план кхоачашъяь йоацщашехьа а, доахана шура тІатохаргйола гІулакхаш вІаштІехьдоахаш бац совхозий директораши колхозий правленеши.

Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи доккхий Іулаш а деш доажаду доахан, вІаштІехьдаьккхадац доахан ха яххалца доажаделга, царна мошеи концентрированнии доакъар дехкилга. Шура яккхара гІулакха заданеш телац дояркаштеи бежа Іуштеи.

Грозненски, Курчалоевски, Ачхой-Мартановски районий боахамий шурий-товарни фермашка а баха, цигара гІулакхаш вІаштІехьдоахаш заготовкай паччахьалкхен инспекце болхлоша кхо-диъ ди даьккхача ондда шура тІатехар доахана.

Сентябрь бетта хьалхарча итт дийнахьа кийчъяьча хьайбай продукташа хьахоит, нагахьа санна совхозий директорашеи колхозий председателашеи цу гІулакха йоаггІаш йола йоакхо еш хуле дулх, шура, фуаш, тха кийчдара план а социалистически декхараш а КПСС XXII съезд хьаеллача денга кхоачашде вай республикага йизза торо хилар.

ЦІе байракх еннай фермана

КПСС кердача Программа проекто чІоаггІа дегаш гІоз а даьха, хьайбашкара йоала продукташ алсамъяхара хьинаре къахьегаш я Наурски района «Терский» совхоза Капустина яхача отарашкарча шурий-товарни ферма коллектив. Шоай еррига торонаш тахка а техка, лаккхара социалистически декхараш тІаийцадар ферма доярка ша.

Шоашкарча доахах хІара Іаттагара 2500 килограмм шура яккха дош а денна, шоайла социалистически яхье баьннаб дояркаш Луневаи Луганскаяи. Ше деттача доахах хІара Іаттагара хІанзалехь а 2300 килограмм шура яьккхай Луневас. Цул тІехьаюсаш Луганская а яц. Деррига Іаьсий ца дойташ хьал а кхедаьд цар.

Денгара денга шура тІаетт фермерча деттача доахана. Масала, август бетта юххье фермерча дерригача доахана дийнахь-бус 1650—1700 килограмм мара шура луш хиннаеце, хІанз 2100—2200 килограмм лу.

ХІанз дукха ха йоаццаш совхоза дирекцеи партийни бюроси Капустина яхача отарашка чакхдаьккхар хьайбаш кхоабача боахамерча къахьегамхой ди. Хьайбаш цхьаккха а бежан ца долийташ дика Іангара дахара кийчо ярца, КПСС XXII съезда сийленца накъа гІолга дийцар цига. Берригача къахьегамхой даггара дар цига доярка Мария Луневас даь къамаьл:

— ХьатІадоагІача ткъаь шера, — аьлап цо, — коммунизма материально-технически лард керттерча даькъе хьалъяь йоаккхилга белгалдаьд КПСС Программа проекта тІа. Городашкарчеи юрташкарчеи къахьегамхошка дукхагІа кхачийта еза хьайбашкара йоала продукташ: дулх, шура, даьтта.

Шура дукха яккхар бахьан долаш парте райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦІе байракх еннай «Терский» яхача совхоза. Капустина отарашкарча къахьегамхой а доккха дакъа доал цу байракхах.

Р. БОГДАНОВ.

Тульски область. Областа колхозийи совхозийи кхашка араяьннай хьажкІаш чуийю комбайнаш. «Богородицкий» яхача совхозе 525 гектар дІалоацаш йола хьажкІаш групповой методах (дуккха цхьана а йолаш) чуэцилга вІаштІехьдаьккхад. Моша доакъар геттара дукха даьннад.

Сурта тІа: «Богородицкий» яхача совхозе групповой методах хьажкІаш чуэцаш йоахк комбайнаш.

П. МАСЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Колхозий нокхарий долча

Сентябрь бетта хоза ха оттарах пайда а эцаш шоашта Іан тІехь кхоачамбе модз Іоадеш да хІанз нокхара мозий.

Укх шера колхозий нокхарашкара мелла модз даьннад хар дезаш хургба цхьабола нах. Из дика хиннад дуккхача моттигашка.

Укх шера июнь бетта хьалхара центнераш модз а даьккха, тІехьагІо цІаьккха а даьккхар из Первомайски районерча Орджоникидзе цІерахча колхоза нокхарий леладераша, цар Іай кхоачам хиллал модз Іалашдаьд нокхараштa, модз дехка колхоза кассе дІачуденнад эзараш сомаш ахча.

Соахка а санна, модз даккхара республике хьалхара моттиг лаьцар 120 никхах хІаранегара цхьан ахкан 28 килограмм цІенача меза яьккхача Грозненски района 1-ча Мая цІерахча колхоза нокхарий леладеча нов. Бычкова. Укхаза эггара кІезигагІа ба модз даккхарга дІабаха мах а, хІана аьлча цу берригача 120 никха гІулакх дер нов. Бычков ше ва.

Нов. Бычковца яхье баьннача Грозненски района «Аргун» яхача колхоза нокхарий леладераша шоашкарча 240 никхах 60 центнер цІена модз даьккхадар, хІара никхагара 25 килограмм а йоаккхаш.

Шоай нокхарех дика модз даьннад Ножай-Юрта районерча Шерипов Асланбека цІерахча колхоза. Укхаза йиъ пасека я бІаь никх а болаш, ши шу да колхозо нокхарашкара цІенача меза тоннаш йоаха.

Дикка тоаденнад Ведении районерча Ленина цІерахча колхоза пасекера гІулакхаш. Соахка укхаза даьржа дар нокхараштa эггара халагІа дола американски-европейски гнилец яха во лазар, цхьабакъда, колхоза нокхарий леладеча Мишиев Абая царна гІулакх дика дар а антибиотикаш яха молхаш еттар а бахьан долаш укх шера дІадаьннад из лазар. Цудухьа шортта Іана нокхараштa даа модз Іалашде а дуккха центнераш цІенача меза яха а вІаштІехьдаьннад колхоза.

Нокхарий леладара гІулакх тоадара доккха новкъостал даьд колхоза нокхарий гІулакхаш леладеча республикански контора зоотехника нов. Александровас.

Нокхара-мозаша сомий гаьнех лета нІаний доа а ду сом латара новкъостал а ду. Урус-Мартановски района Мичурина цІерахча плодо-питомнически совхоза сом хьувкъабара доккха новкъостал дир цар, цул совгІа колхоза эзараш килограммаш цІенача меза а елар.

Цхьабакъда, массанахьа а дика лелац республике нокхарий леладара гІулакх. Масала, Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза 607 никх ба, бакъда, цхьаккха килограмм модз даьккхадац цу селларча нокхарех гнилец яха лазар кхетар бахьан долаш, хІаьта из гІулакх тоадара хІама деш вац е совхоза директор а е совхоза нокхарий леладеш вола нов. Пинчук а.

Цул дуккха вогІа латт гІулакх Советски района Ленина цІерахча колхозе. Укхаза 700 никх болча нокхараша соахка цхьаккха килограмм модз денадац, цхьабакъда, Іана уж кхоабаш 18 эзар килограмм шекар-м доадаьд.

Кхы тоаденнадац нокхарий гІулакх укх шера а, дІадаьккхадац гнилец, модз даьккхадац, кхыметтел нокхараштa Іана даъал модз Іалаш а даьдац.

13 эзар совгІа никх ба республикерча колхозийи совхозийи, хІаьта нагахьа санна хІара никхо, «Аргун» яхача колхозе санна, 25 килограмм модз делча, 325 эзар килограмм модз кхоачаргдар къахьегамхошка, цхьабакъда, даьккхар цунна аьттехьа а дац.

Нокхарий теркам дукхагІа бе а Іана царна даа хІама Іалашдаьдий хьажа а еза колхозий правленеш.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ.

Оаха яздаьчох хиннар

«ЕРРИГА ТОРОНАШ ЯЛЕ А»

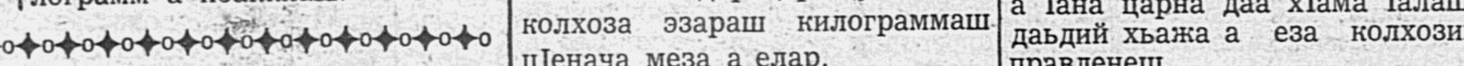
Иштта корта а болаш, 63-ча номер тІа «Сердало» газето кепа техаяр Курчалоевски района цхьайолча колхозий шурий-товарни фермашкара кхоачамбоацараш дувцаш йола корреспонденци. Автора язду, района цхьаболча боахамаша паччахьалкхенга шуреи дулхи дохкара план кхоачашъяьяле а, соахка цу хана чухь ехкача продукташца нийсдича из дуккха кІезигагІа хилар, хІаьта боахамий кулгалхоша лерттІа доал а деш, еррига торонаш гучаяьхаяларе гІулакх дикагІа хургхилар.

Царех лархІа дезаш да «Керда вахар» яхачеи XX-ча партсъезда цІерахчеи колхозий боахамаш.

Корреспонденце тІа дувцача гІулакхех лаьца редакцега укх тайпара хоам бу парте райкома секретара нов. Межидова:

«Статья тІа белгалдаьха кхоачамбоацараш дийцад колхозий правленей заседанешка.

Детташ долча доаханна гІулакх делга тоадара, царгара шура дукхагІа яккхара эшараш деш я XX-ча партсъезда цІерахчеи «Керда вахар» яхачеи колхозий правленеш. ВІаштІехьаьккхай фермашкара учет. Балха гІулакх тесса леладарах балхара дІаваьккхав «Керда вахар» яхача колхоза ферма заведующи Тулуев Ахьъяд».

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министерства ЗАЯВЛЕНИ

США президента Д. Кеннеде 13 сентябре хьахьийнад германски а кхыча а проблемай хьакъехьа Советски Союзаца цІенхаштта переговораш е кийча я США, нагахьа санна советски оагІон а ишта безам хуле. Цо белгалдаьккхад, ООН-а Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе балхаца дакъа лаца США паччахьалкхен секретарь а СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр а Нью-Йорке боагІаргхиларца дувзаденна уж тайпа переговораш е торо хилар.

Цу дийннахье а Великобритане МИД-а могайир США президента яь из заявлени.

Белгалдаьча тайпара США правительстванеи президента Кеннедена шийнеи дезаш хиларца дувзаденна а Великобритане правительство цу предложенена раьза хилара лоархІам беш а, СССР МИД-а тІадиллад ООН-а Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе йодача советски делегацена керте латташ хургвола СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко переговораш е кийча хилар дІакхайкаделга. Цу тІа а Советски правительства лоархІ, цунна керте латтача Н. С. Хрущева дуккхаза из белгалдаьххача тайпара, оагІонаша переговораш цІенхаштта ергхилар а машара договор дара хьакъехьара дош къоастадергдола а цу ларда тІа Малхбузен Берлинера гІулакхаш тоадергдола а наькъаш цхьана лохаргхилар а.

Ишта да Советски правительства США президентеи Великобритане кхыча мехкашцарча гІулакхий министерстваи яьча заявленена денна жоп.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Ялатийна лаьрхІа хьажкІаш чуэца болабеннаб Доне. Цу культура 166 гектар лелаю Азовски района XX-ча партсъезда цІерахча колхозерча РСФСР Лакхехьарча Совета депутата Коробко Валентинай звенос. 100 гектара тІарча хьажкІех хІара гектара тІара 120 центнери вокх юхедисача лаьттара—70 центнери фуалъяьха хьажкхаш яха [illegible]ерхІ звенос.

ХьажкІаш чуэца йолаеннача хьалхарча деноша хьахьокх, хьажкІаш лелаераша шоай декхар кхоачашдеш хилар.

СУРТА ТІА: звеньевая йола В. Коробкои XX-ча партсъезда цІерахча колхоза агроном В. Гончарови керда хьаяьннача хьажкІашка хьожаш боахк.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьайбай помещенеш тоа хІана яц?

Хьайбаш Іангара дахара гІулакх даккха деззача тайпара вІаштІехьдаьккхадац укх шера Наьсарен района «Назрановский» совхозе.

ДІадахача шера цу тайпара кийчо яь хиларах лазараш а хулаш, 26 зІамига а доккха а бежан делар духхьал цхьан бетта Экажкъонгий-Юртарча шурий-товарни ферме.

Цхьабакъда, из гІулакх дицденнад отделене кулгалхошта. Дукха ха йисаяц шелал отта. Из дика хов отделене управляющена нов. Оздоева, хІаьта а цу гІулакха деш хІама дац.

ХІанз а дукха ремонт е езаш, доахан латтача ийнаш тоха дезаш я цигара хьайбай помещенеш.

ХІана латт хьайбай помещенеш хІанз а ремонт ца еш, аьнна хаьттача, йоах нов. Оздоева.

— Со бехке волаш хІама дац цига. Совхоза эша материалаш хьа а лац, цудухьа из болх дІаболабе йиш йолаш а бац.

Из бакъдац. Совхозе шортта я цемент, кІир, корий кизгаш, иштта кхыйола гІишлош хьалъю материалаш.

— Укх шера санна помещенешта ханнахьа ремонт е йиш йолаш хиннадац тхо, — йоах «Назрановский» совхоза партбюро секретара нов. Албогачиева, — цхьабакъда деш цхьаккха а хІама-м дац.

Хьайбай помещенешта хІанз мара топпар хьаха болабеннабац Іаьлий-Юртарча отделене а. ХІаьта, хувца езаш я хьайбай помещеней еррига наІараш, тоха дезаш кизгаш да, Іаьсий чулоаттаду клеткаш тоаяьяц.

КІеззига дикагІа латт хьайбай помещенеш Іанга кийчъяра гІулакх Аьлтий-Юртарча отделене. Цига хьалъяьй Іаьсашта йола помещенеш, хІаьта детта доахан чулоаттадергдолча кІийле йиллай.

Укх шера «Албаст-берчу» Іа даккха дезаш 8000 совгІа устагІа ба «Назрановский» совхозе. Дукха ха я цига «Сельстрой» треста управлене бархІ жел хьалъе йолаяь. Царех хІанз а йиъ жел мара хьалъяьяц, хІаьта жа леладерашта чубаха помещенеш а яьяц.

Кхы а вогІа да Пхьилекъонгий-Юртарча хьакхий-товарни фермера гІулакхаш а. Хьакхарчашта Іай хьалъе йолаяь 4 помещени хІанз а йистеяьннаяц. Нагахьа санна совхоза кулгалхой сихха цу гІулакха оарцагІ ца боале кхерам болаш да «Назрановский» совхоза хьайбаш Іа даккха помещенеш йоацаш дисар.

М. ХАСИЕВ.

Азе къамий-кортамукъален болам

«Къам-мукъадаккхара революци йистеялац политически кортамукъале яккхарца. Из ший лоІаме хилар мела а хургда, цунах доацщашехьа вІашагІделла хІама а хургда, нагахьа санна революце социальнии экономическии вахара юкъе кІоаргга хувцамаш а ца дойя, къамаш юхаметтаоттадара керттера декхараш кхоачаш а ца дойя».

КПСС Программа проекта тІара

Кхыча мехкарча цхьан прогрессивни карикатуриста укх тайпара диллад таханарча Азе сурт: теннача турпало ший берригa низ тІа а бахийта кхыча мехкарча наха тІалоаттадеча лоала зІанараш тийдай, хІаьта а цун денал долча кулгех дахкийсад колониальни гІабай Іазапера гІозараш.

Ма дукха дувцаш а гойташ а да из сурт! ЧІоаггІа эшаяьй Азера колониализм. Каьхатах даь цІенолгаш санна ехай укхаза Англе, Франце, Голланде, Японе колониальни империш тІом дІабаьнначул тІехьагІарча шерашка. Керда вахар хьинаре хьалдераш, империализм йохаеш бола революционни низ шоаш хиларах тарра гІайттад кортамукъа даьха халкъаш. Цхьабакъда, Азера къамаш мукъадоаха процесс хІанз а чакхъяьннаяц. Сомадаьккхача а кхехкаш долча а дунен цу даькъа дизза доагІаш да, дуккха а дукхагІа йола къона суверенни паччахьалкхенаш хІанз а хьаяьннаяц дунен капиталистически боахама юкъера, цига цар къаьстта моттиг дІалоаце а, яхаш дола КПСС кердача Программа проекта тІара хьаькъалера дешаш. Из хІанз а капиталистически монополеша эксплуатаци еш дола дунен дакъа да. Экономически гІулакхашта империализма мукъах долчара уж мехкаш мукъадаллалца йолча хана «дунен юрт» йолаш дІагІоргда уж, ахколониальни эксплуатаци тІалатташ йола объект хургья царех.

Азерча къонача мехкий экономика йоккха доакъазал я кхыча мехкашкара монополистически капитал цига низ беш хилар. Масала, капиталистически дунен тІарчох 70 гаргга процент «Іаьржа дошув» доаллача Гаргарчеи Юкъерчеи Малхбоалене къамий капитала даькъа хьадаьккхача мехкдаьттах 1,1 процент мара кхачац. Цхьадола къона Іарбий мехкаш финансови кризиса бож-моарзагІана юкъе Іувдаш латтача а Саудовски Араве хьасташ ца хилар бахьан долаш дирача хи пела 1 доллара х дохкача а хана Уолл-стритеи Ситеи акционераша шоай туалетни цІенош дошо зІилашца дог.

Кхыча мехкашкара монополистически капитал хІанз а тоъал чІоагІа низ болаш да шоай доалахьара экономика хьаеча наькъ тІа даьннача Азе мехкашка а. Масала, кхыча мехкашкарча монополеша хІанз а тІахьожам лоаттабу Инде мехкдаьтта, кІора, лоамашкара рузкъаш доахача, металл кийчдеча промышленноста доакъошка дІаухийтача частни капиталовложеней дикка доккхача даькъа. Цу дерригача хІамаша кхыча мехкий монополешта торо лу 200 млн. фунт стерлингий маьха дола доккхий пайдаш хІара шера Индера хьаІувда.

Кхыча мехкий монополистически капитал низ беш хилар колониализмах юхедисача эггара къизагІа долча гІулакхех цаІ да. Кхыча мехкий монополей доал дІадаккхар Азерча къамий-кортамукъален болама лоархІамегІарча а хІанз а кхоачашданза дисача а декхарех цаІ да. Цудухьа империализмаца хадданза къовсам лоаттабелга къамий лоІами кортамукъален чІоагІъергйола керттера гІулакх да.

1945 шера хиннача августовски революце оттадаь къамий-кортамукъален декхараш кхоачашдар духьа майра къовсам лоаттабеш да индонезийски халкъ. Дерригача къамий ши лозунг чакхдаккхар духьа лоаттабу хІанз из къовсам: шоай доалахьара экономика хьаяр а Малхбузен Ириан мукъаяккхар а духьа.

Малхбузен Ириане империалистически тІахьожам латташ хилар Азе дегІа тІа цІийна Іувдалуш латта колониальни чов йисар да. Шоай букъ тІа мухь увза хьайбаш санна къаьсттача моттигашка-резервацешка остров тІара эзараш бола нах чу а лаьхка, цига моцаллеи лазарехи, фо дика ца хиларахи бовш латт. Шорттига нах бовш йолча цу лагерашка баха баха ца тугача ирианцашта духьала даьгача лаьттан тактика лелаю.

Голландски колонизатораш Малхбузен Ириане шоаш деш дола доал мелла гаьна даккха гІерте а, цар денош хаьда да. Президента Сукарнос баьча тІахьехамах ерригача Индонезе баржаш латт Малхбузен Ириан «революционни наькъаца» мукъаяккхара тІехьара болам.

Укх тІеххьарча хана тІехь-тІехьа чІоагІагІа хулаш гІовтташ латт Гоара, Индостана лаьтта юххе йисача колонера, колониализмана духьалара низаш. Укх шера июнь бетта ерригача Инде чакхдаьккхар «Гоа кІира» «1961 шера Гоана кортамукъале луйла» аьнна лозунг а долаш. Гоански патриоташка герз эца аьнна дуккхача нахагара ахча гулдир. Гоански патриотически организацей низах вІашагІъеллар португальски колонизатораштa духьаларча къовсаме халкъа партизански тІема тактика лелаеш йола Кортамукъале яккха шоай лоІамах вІашагІкхийттарий корпус. ГІайттарий кара Гоара дуккха юрта районаш я хІанз.

Сенца дашха йиш йолаш да, Португали, димех лета неца санна, Инде унахцІенача дегІах лета йоаллаш хилара бахьан? Цун маІан да эггара хьалха Португалена НАТО-га гІолла болча цун цхьоагІонхоша тІемеи дипломатически новкъостал деш хилар. «Хиндустан таймс» яхача газето нийса белгалдечча тайпара Гоа дош къоастадаь дукха ха хургьяр, нагахьа санна вашингтонски стратегаша Салазара колониальни диктатурана гуччахьа новкъостал деш хиннадецаре.

Шоай империалистически политика чакх а йоахаш, Азерча дуккхача мехкашка моттигерча эксплуататорски классашкара новкъостал ийду йоккхийча капиталистически паччахьалкхенаша.

Масала, Ирана экономике, къаьстта мехкдаьтта промышленносте, цхьаннега дакъа ца кхоачийташ доал деш да компрадорски буржуазегара гІо-новкъостал ийдеш дола кхыча мехкий капитал. Колонизаторийи компрадорийи классови политическии экономическии хьашташ цхьатарра да. «Империализма цхьоагІонхой болаш хьадоагІа, — йоах КПСС Программа проекта тІа,—моттигерча эксплуататорски классай реакционни гІозараш». Цудухьа ирански халкъа къамий-кортамукъален къовсама керттера низ хІанзарча этапе арахьарча а чурча а реакцена духьалберзабаь ба.

Ирана патриотически низаш гулдещ йолча Къаман фронта аьрдехьарча даькъо дІадех арахьара политика хувцилга, социальни хувцамаш делга.

Ирански халкъа къамий-кортамукъален болама юкъе дакъа лоацаш я патриотически демократически низий йоккха коалици—болхлой класс, ахархой, прогрессивни интеллигенци, кхыметтел националистически уйлаш йолча буржуазе цхьадола дакъа а. Цу масало хьахьокх, къаман буржуазена къаман промышленность дегІаяр, мохк ший низаца экономически дегІабара йола духьаленаш дІаяхар дезаш хиларах цун прогрессивни лоархІам хІанз а байна ца хилар.

Доккхий пайдаш луш йолча производствера кхыча мехкий капитал аракхосса, цу производства визза вола да ше хила гІерт Азе мехкашкара къамий буржуази. ХІаьта дуккхача суверенни паччахьалкхенашка цо кІезига толамаш а даьхадац. Масала, Индерча 130 компанена тІера тІахьожам дІабаьннаб британски монополей. Уж хул колониальни зама йолча хана цхьаккха дакъа а воацаш Инде доал деш хиннача ерригача английски компанеех 40 процент. ШоллагІа дунен тІом хилалехьа английски капитало доал дора 80 процент йолча Іаьржа металл дохкача индийски рынкана, хІаьта хІанз индийски къаман предприятеш (паччахьалкхении частнии сектораш) мохк металлаца Іалашбара гІулакха 75 процентага кхоачаш дегІаяьхкай.

Кхыча мехкий капитал аракхосса гІерташ къаман буржуазе лаьца никъ Азерча къамий-кортамукъален болама хІанзарча этапа керттера дакъа да. Къовсам лоаттабеш долча халкъаша дІадехача дерригача къаман гІулакхашца нийса боагІаш ба из никъ.

Цхьабакъда, къаман буржуазе революционни гІулакхаш геттара кІезига да. Частни доалахье хиларца бола безам сов ба цун къаман хьаштел. Цудухьа «къахьегамхоштеи хьал долча классаштеи юкъера вІашдухьаленаш дукхагІа ме хул а мехка чура классови къовсам чІоагІ ме лу а, йоах КПСС Программа проекта тІа, империализмаца а чурча реакцеца а барта яхара дукхагІа тІера хул къаман буржуази».

Шоай рузкъаш карара ца далийта а дебаде а гІерташ дола кІезига дегІадаьххача мехкий буржуазно-къаман гІозараш эггара хьалха шерра баржаш латта къахьегамхой болам юхатоха гІерташ хул. Прогрессивни профсоюзаштеи болхлой класса политически организацештеи духьал, масала, цхьадолча Іарбий мехкашка, Турце, Иране, Пакистане из долаш долчча тайпара, дорхлийя тІахьалх.

Буржуазе леладеча реакционни гІулакхашта хІанзарча общества эггара хьалха латтачеи революционнегІеи йолча классо — ахархошца барт-цхьоагІо йолча пролетариато хьалхле а лелаеш, цо никъ а хьехаш майра къовсам лоаттабарца жоп лу Азерча социалистически доацача мехкашкарча халкъаша. «Болхлой классеи ахархойи барт-цхьоагІо хилар,— йоах КПСС Программа проекта тІа, — йоккхий демократически эргалонаш а экономически социальнии прогресс а хилийтар духьа лоаттабеча къовсама аьттув баргбола керттера гІулакх да».

Шоай лоІаме йолча къонача паччахьалкхений вахар чухь болхлой класса лоархІам тІа-тІа лакхбар — Азерча кортамукъален болама хІанзарча этапе белгалдоалаш долча гІулакхех цаІ да. Хьалха хиннача колонеша политически гІулакхашта шоай лоІам баккхаро дика хьалаш оттаду болхлой класс кхотаяра а вІашагІтохара а. КІезига дегІадаьххача мехкаша индустриализаци яргахьа лаьцача наькъо сихха дегІайоалаю пролетариат. ТІом хьалехьарча ханаца нийсбича Инде промышленностера болхлой, 2,5-зза дукхагІа хиннаб, хІаьта хІанз 7 миллион сагага дІакхоачаш а ба. ТІом хьале хьалххагІа фабрично-заводской, транспортни, плантационни балхашка 1 миллион гаргга болхлой бар Индонезе, хІаьта хІанз 3 миллионал совгІа ба. Къаман буржуазе ший политикаца халкъа духьал леладеча гІулакхашта духьал къамий-кортамукъален революци чакхъяккхар духьа, дерригача къаманна долча гІулакха кІоаргга демократически хувцамаш дар духьа лаьца цІена никъ боакх болхлой классои цун марксистско-ленински авангардо—коммунистически партешеи. **Коммунисташа де лерхІараш,**—йоах КПСС Программа проекта тІа, — **къаман керттерча хьашташа маяххара да.** Реакционни гІозараш антикоммунизма байракха кІал къамий фронт йохае гІертаро, коммунисташта тІакхеро къамаш мукъадалара болам лаьгІбу, халкъа къамий хьашташта духьале ю, караерзаяь бокъонаш карара йовлара кхерам тІатесс.

Азе политически сурт сихха хувц хано. ТІом дІабаьнначул тІехьагІа дІадахача пхийтта шера чухь дуненисторически лоархІам бола гІулакхаш хиннад укхаза — цхьа миллиард совгІа бола нах бІаьшерашка колониальни Іазапе лоаттадаь пирамида эккхийтай. Гаьна дац азиатски лаьттара юхедиса колониальни гІулакхаш дІадоахаргдола ди.

ЦІенъяь колониализм дІаяккхар духьа къовсам лоаттабеча халкъашкахьа цІена уйла йолаш а уж чІоаггІа хьаллоацаш а я еррига дунен событеш дегІаахара тахан а тІехьа гІо-новкъостал деш йола дунен социализма низ бола система.

Вл. ЛИ,
исторически Іилмай кандидат.

Моттигерча промышленносто план тlехкхоачашъяьй

КПСС Программа проекто къаьстта чlоагlа хьинар ай а дар, Программа тlа белгалдаьккхача тайпара, царна эшача хIамашца къахьегамхой lалашбара шерра социалистически яхь а йоаржаяь керда къахьегама толам баьккхаб Нохч-Гlалгlай АССР моттигерча промышленности Министерстве чуlоагlача предприятей коллективаша — бархl бетта план 104,6 проценти август бетта план 104,8 проценти кхоачашъяь цар.

Моттигерча промышленности къахьегамхоша укх шера бахархошка дlакхачийтад: 45,3 эзар сома маьха мебель, 14.065 кубически метр херх хьекха хьу, 8 миллиони 398 эзари гlовнаш дотта кирпишк, 1 миллиони 901 эзари тlаюлла кирпишк, 28.729 кубически метр дахча, иштта кхыйола продукци.

Министерствеа дикагlа йола предприятеш я «Металлист» яха завод, литейно-механически завод, дахчан хlамаш ю завод, № 1 йола Грозненски кирпишкий завод, Шелковской кирпишкий завод, Шаьлара, Урус-Мартанера, Ножай-Юртара райпромкомбинаташ. Цу предприятеша планаш тlехкхоачашъяьй, арахеца продукци дикка тоаяьй, къахьегама овсарле лакхъяьй, продукцега дlабода мах чухнахьа баьккхаб.

Цхьацдайолча предприятеша паччахьалкхен планаш кхоачашъяьац. Царех я Гудермесски хьуна пункт (директор С. Татаев), Веданара хьуна пункт (директор С. Мударов), эрза аьрцагаш ю завод (директор А. Медведев), Магlалбикера горпромкомбинат (директор М. Булгучев). Ерригача торонех пайда а эцаш, хьалхашка латта декхараш сийленца кхоачашдар шоай коллективаш оарцагlаьхаяц цу предприятей кулгалхоша.

Къаьстта дика ка йоалаш балхаш ду «Ильича» завода токара Турлоев Моисара, кирпишкаш дlачуяттаеча Исрапилова Хадижата, Урус-Мартановски райпромкомбинатерча Закриев Хизира, Быхалов Андрея, иштта кхычар а.

Тlаийца социалистически декхараш кхоачаш а дь, КПСС XXII съезда сийленца накъа яха къахьегаш я укх деношка моттигерча промышленноста Министерствана чуйоагlача предприятей коллективаш.

Б. НОВОСЕЛЬСКИЙ.

Социалистически яхье тlаийца декхараш кхоачашде

Дуккха шераш да Грозненски машиннаькъа узлерча, мехкдаьтта чакхдоахачен химически промышленности управленерча производственно-товарни конторерча, «Главнефтесбыта» товаро-транспортни управленерча болхлоша, специалисташа, гlулакхерча наха мехкдаьтта продукташ чуювтташи хьаювтташи деш дола балхаш тоадар духьа социалистически яхь лелаю.

Цхьабакъда, массайолча хана дика лелац из яхь, хlана аьлча хьалхарча ах шера яьа итоагаша хьахьекхад уж декхараш лертlа кхоачашдеш ца хилар. Масала, мехкдаьтта чакхдоахача заводашта планаш совгlа 33,5 тонн мехкдаьтта дlа ца луш йисай ПТК коллектив, машиннаькъа узле кхы а совгlа хиннай тоаняза йола вагонаш, къахьегама овсарле 0,5 процент лохъяьй, 7,2 процент лакхбаьб мухь тlаботташ а lобоассабеш а деча балхашка дlабода мах, «Главнефтесбыта» коллективо потребителашка дlакхачийтадац 0,9 процент хиллал дола дизельни доагам, и. кх. дl.

Укх деношка ПТК клубе хиннача профсоюзно-боахама активе дакъа лоацаш хиннача новкъосташа Синьчука, Зубкова, Пастухова, Касаткина, Фомина, кхычар чlоагlа критика йир администрацен профсоюзни организацеши производстве цар цlенхашттара гlалаташ дувлийтарах, дуккха лоархlамера практически предложенеш елар производства болх тоабара, болх беча моттигашка культурен цlено хилийтара, цистернаш талхаш дола бахьанаш дlадахара, цистернаш йилара гlулакх тоадара, и. кх. дl.

Цига къамаьл даьча нов. Т. Агапова чlоагlа харцахьа лардlар тараз увзача болхлой шlат совъяхара тlаерзаяь йола ПТК болхлой уйлаш. «Машиннаькъа узла организацей предприятейи администрацеш, партийни профсоюзни организацеш, — аьлар нов. Агапова,— тараззаш увзача болхлой шlат цlенъяь дlаяккхар а тlахьожам боацаш болх бар а духьа къаьстта хьежа а хlанз, хlана аьлча из иштта хила деза ха хьакхаьчай. Оаха, Грозненски станце болхлоша, яхь лелаю коммунистически къахьегама предприятия яха цlи яккхар духьа, тхона хьет мехкдаьтта чудувттача а хьадувттача а болх беш волча хlара болхлочо «лоадамбоаца хlамаш» тlехдувлийта могаргдац, «цаl массанена тlехьа, массава а цхьаннена тlехьа» яха правила бокъонца кхоачашъе еза, аьнна.

Уж дешаш геттара нийса да, хlана аьлча хlанз хlаранена дагадоаллаш да парте съезда сийленца тlаийца декхараш кхоачашдеш, царна а цу тайпара лов докккхийча къахьегама толамашца КПСС XXII-гlа съезд хьалхьа денна накъа баха.

С. ЧУХАРЕНКО.

МОСКВА. В. И. Ленина цlерахча Метрополитена Покровски Арбатски радиусашка керда участкаш болх бе йолаялийта кийчъеш ба столицерча метро хьалъяраш. Покровски радиусе хьалхьаь «Измайловский парк» яхен «Первомайский» станцеш.

Столицерча метрополитена уж шакъа никъ октябрь бетта болх бе болалургба.

Сурта тlа: «Измайловский парк» яха станци хьалъеча.

В. Кошевоя сурт. ТАСС фотохроника.

Тlаlазар даьд тунеядцашта

— Кастта ах шу ма доалий, Романов, la болх ца бу,— йоах судахочо лаьца вагlачунга. — Бараитта шу мааа мичад хьа деррига а. Цу шерашка хьона кхарагlдаьннар фуд? Хьа цlерца бlеха къамаьлаш, энжел... картех ловзийга да хьа цlерга кертера гlулакх.

— la вахийтал-хьай со балха,— дош доастама даьхка санна велаькъеж лаьца вагlар. — Цхьаннахьа а дlа эцаш...

— Локомотивни депора дlа хlана вахав хьо?

— Хац сона-м,— корзагlвоал- Романов.

Балха хинначара Романова енна характеристика loеш судахочо. Цу тlа дувц цхьаккха бахьан а доацаш дуккхаза а балха ца воагlаш лелар, шийца балха болча новкъосташа гlоажна хилар, цар даьча хьехарах доацаш хеташ хилар.

Бера хана дена Романов вовзаш йола цун довна тешал эттача Етова Светлана Викторовнас долчча бесса дувц Вячеслав малагlча хьехамца хьалкхеваь. Воlо даьр могийташ Романов бетта йола курсаш ... кулгlо а хьекхе оалар нанас: «Ва дуккха вахарг, са болг ма дий хьо...»

Геттара во дешар школе вагlаш. Вlаштта кхаь шера ялхалгlча классе а вагlа кхы а хlама ца loмадеш дlаьвннав. Сайнйиннарча школе деша ухаш халла ворхl класс йистеяьккхар. Цига хад цун дlахора дешар. Дlахо деша безам а боацаш, балха а ца водаш висар из. Цхьабакъда, цунна гора нанна тlера бала, къеннача цунна болх бе а, дог доацача коча дарни дувхен lалаще а хала доалла.

— Тхоай хур дора оаха Романов нийсача новкъа вакхха гlерташ,— дlахо дувц Светлана Викторовнас,— цхьабакъда, цунах хlама хилазар. Тунеяцеш хилар цох. Ерригча хана болх ца беш а моттиге кертех ловзаш, энжи оамалаш лелаю, бlеха къамаьлаш ду.

Бакъдараштта духьалдаккха хlама доацаш висар Романов.

Октябрьски райони милице болхлоша дуккхаза а яьхад Романов Вячеславага: lайха леладу во гlулакх дитта а болх бе а. Цхьабакъда, Романова дlатlаэцаяр ше нийсача новкъа валарх болх бе йиш хиннайяц.

Къахьегамхоша хьалхашка наха дахьараш дувц тунеядцеш яхь Романов Вячеслав республикера дlаваьккха аьнна судо геттара нийса решени йир.

* * *

Романов воацаш кхы а бар цу сарахьа суд еш. Судо бехке веш вар Кастерин Виктор а. Къона, унахцlена ве воллаеньа, болх бе безам болаш вацар из а. Аттача гlолла йоаккхача хlамилга безам тlабахар эламигача сага. Набахта вахар.

Хlанз сенна дувц из? Наьха хlамаш мичай аз лочкъавъраш, пачхьалкхен ма йий, — йоах цо хьа цу хетташ судахочуннен халкъа заседателашта юхдуьхьал а этта.

Цунга ладувгlаш, дешархоша пайдан болхло, къеннача нанна новкъост цох ве гlерташ бlарчча шу-м даьккхад. Цхьабакъда... Болх безаш вац из, цхьан метте ца соцаш, цхьан предприятейа кхыча предприятейе балха водаш хьувз из. Зуламера вахар да цун дего дуккагlа хьашадар.

Кхо шу де техай В. Кастеринна республикера дlаваьккхар. Иштта из Октябрьски района халкъа суд оь решени.

Суд вь яьнай тунеядцеш болча Романов Вячеславаи Кастерин Викторни. Республикера дlабоххийтаргба уж.

А. ЕСИМБАЕВ.

Керда курсаш хьайийлай

Укх деношка Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совете юртарча хьахьегамхой депутатий Совета секретарийн счетоводийн бетта йола курсаш хьайийлай.

Курсанташа ладувгlаргда бухгалтерски юртбоахамеи учетахи, хlаьта юрта Совета исполкома производственни гlулакхехи организационни балхахи йолча лекцешка. Уж ерригга лекцеш хургья КПСС Программа проектаца бувзам болаш.

Курсашка лекцеш ешаргья Нохч-Гlалгlай АССР министрий Совете финансий министерствин болхлой.

Ер шу чакхдалалехьа бетта йола курсаш чакхйоахаргья 85 саго.

Москве, выставке

Москверча Халкъа боахама кагаlдаьнарий выставке укх тlехххарча шераашка массаза а дака лоацаш я «Красный молот» завод. Цу выставке яхьийта шие экспонат кийчъеш я хlанз завод — «13 ГР» яхен «9 МГР» яхен насосаш.

Укх тlехххарча хана «Красный молот» конструкторий коллективо хьаяь насос я «13 ГР» яхар. Хlанзарчоа цу насоса хьалхара образецаш мара хьаяьац заводо, царех шиъ Ставрополи совнархоза промысланша промышленни тохкам беш я хlанз.

Мехкдаьттан газен скважинашта бурув тохача 50 тонн хулача установкаш а йоалаш, скважинашка коачал чуухийта я «13 ГР» яха насос. Довзал дукха доацаш (5000 килограмм), балха тешаме йолаш, чоалхане йоацаш, царца болх бе хала доацаш а ю насосаш.

Хlанз Москве яхьийта кийчъеш йола «9 МГР» яха бурув тохара насос «Красного молото» 3000 совгlа арахийца а кердаяьккха тоаяь а я.

И. МАЙОРОВ.

Кlадаш ду... кхертlоех

Кхертlой мохк аьле оал Арменийн мехках. Хьалха дlаяхача замашка эрмалой говзанчаша кхертlоех хьалдаь сийлахь-доккхий архитектура памятникаш кхыметтел хlанз а тlехьа адамаш цецдоахаш, селла хозачlоагlен да. Эреван — цlе бессарча туфа (кхера) город я. Гlирсаш дукха даьккхача мальхерча цу материалах хьалдаь вай социалистически заман доккхий гlирсаш да. Городе гlолла дlа-хьа водаш хилча, тайп-тайпара бос болча кхертlоех, кертерча дакъа туф оалача кхертlоех ши-ший формах хьалдаь дукха цlенош гу.

Туф—гlирсий гlоенаш болча кхера да. Цхьабакъда, укх тlехххарча хана керда адрес корадьд туфа: республика совнархоза химе институте лаборатори. Фу бахьане тlаяхар цунна lилмахой уйла?

Тхона хьалхашка яда тайп-тайпара бос болча туфа гаргаш, хlаьта царна улув — хоза кинга хьосий. Укхаза да цу хьоасех хьадь шиъ тайпара кlадаш а. Института директора М. Г. Манвеляна йоах:

— Кхертlоех хьаду оаха ер кlадаш. Боаибеден тхацен чlоагlо тхо, тхоаш торгхилархаз бlубенна а да.

Кор а дийла лоамашкахьа кулг дlакхьох lилмахочо:

— Ераш я-кх тха ганзаш, цlаккха кхоачалургlйолаш ауж. — Тlаккха бегашха тlатох цо: — Массехк миллион шера кlадаш хьадича а кхоачалургбац ер кхера-м.

Ма тамаш йолаш хlама а да-кх. Дукха ха яьлехьа вай кlадаш деча фабрикаша арахецаргда Арменийн мехкарча кхертlоех хьадаь кlадаш.

Ше Армене венача хана институте хилар Н. С. Хрущев. Цо чlоагlа уйла тlаяхийта ладийгlар М. Г. Манвеляна дувцачуна, хьежар кlадай образецашка. Института планаш а цигарча lилмахой балхаш а дийцар Манвеляна.

— Из дика да, — аьлар Никита Сергеевича. — Халкъа оаш дер доккха гlулакх да. Сийле хийла шун, химикаш.

Н. С. Хрущева из гlулакх могадарах низ собаьлар института творчески коллектива. Кердача толамашта тlакхувш ба lилмахой.

Г. АРАКЕЛЯН, («Правда» корр.)

г. Ереван.

(15-ча сентябре 1961 шера арахьаьннача «Правда» тlара).

Къахьегама вахте латт

Ерригача къахьегамхошта цхьана, семилетка турпалхой къахьегача мугlаращца болаш, парте XXII съезда сийна керда къахьегама толамаш доахаш хьабоагlа дуккха запасера эпсараш. Масала, запасера эпсар нов. Овчинников хlанз «Трансмаш» яхача заводерча цехе мастерална болх беш ва. Запаса офицер Недугов химически заводa № 32-91 йолча машинно-компрессорни цехе дика болх барал совгlа шоай коллективе агитатор ва. Вай республикерча район юрта боахама керттера агроном ва офицер Дудов, «Октябрь 40 шу» яхача колхозе комбайнерала болх беш ва Батурин, и. кх. дl.

Отставкерча дуккха инаралаши эпсараши ба хlанз Грознерча эпсарий цlагlа вlашагlеллача добровольни военно-lилман общества членаш болаш. Военно-lилман обществе болх беш военно-исторически, пропагандаи агитацеи, иштта кхыйолчен секцеш я. Цу ерригача секцешка хьалхагlе а отталхьа лелаш наха лелабу шоай болх.

Укх шера дlабахача бархl бетта чlоагlа пайда баргболаш дукха болх баьб военно-lилман общества членаша. Отставке волча полковника Печенкина кулгалдеча литературни секце йийцай запасерча капитана Лабанова язъяь «Ленинграда блокадера» яха, запасерча полковника Голубева язъяь «lаьрначча гlумар тlа», «Школьни аэродрома буднеш» яха повесташ, иштта кхыйола произведенеш.

1960 шерарча литературни сборника йизза редактированни а я округа штабе арахеца дlачудевнад. Хlаьта укх шерара литературни сборник хиннахьа арахецаргда материал гулъеш а кийчъеш а ба секце членаш.

Цул совгlа военно-lилман обществе вlашагlеллача хана дения запаса эпсараша Голубева, Ашаева, Болтачева яздаь ялх книжка кепа а теха арахийцад. Иштта дукха балхаш даьд кхыча секцеша а.

Цул совгlа запаса эпсараша йиш а ца еш, хlанз а мукъа ха а йоалаш дика геттара пайда ба шоаш ден ца шоаш ба цар тайп-тайпарча темаех шоаш еша лекцеш.

Укх шера ерригаш а 683 лекци йийшай, докладаш яьй лектораша-эпсараша. Хlанз балкх ха наха юкъе КПСС Программан Уставеи проекташ дlадоаржаяра болх дlахьош я общества агитационно-пропагандистски группа. Цу тема 82 лекци йийшай цар.

Дукха болх баьб керда вlашагlеллачча нов. Ашаев керте латтача военно-исторически секце членаша а. Цар Нохч-Гlалгlайчен историех йола тайп-тайпара материалаш гулъю, хlаьта гражданский Боккха Даьхени тlемаш латтача ханашка республике хинна хlамаш а техх. Дукха болх бу секце членаша деша баlарча кагирхошта хьежам балара.

Цу деррига гlулакхаша хьахьокх запасахь болча эпсараша коммунистически общество хьалъеча дикка дакъа лоацаш.

В. ВОЙНОВ, военно-lилман общества председателя заместитель.

Президента Кеннеде яь заявлени

ВАШИНГТОН, 14 сентябрь. (ТАСС). США президентаца вlашагlкхетар а Белграде хиннача цхьаькха блокех дlа ца кхийттача паччахьалкхений конференце дакъа лаьцараша яхьийта послани цунга дlалар а духьа Вашингтоне баьхача Индонезе президента Сукарнойи Мале Республика президента Кейтеи визит чакхъяьннача тlехьагlа, къаьстта заявлени а еш къамаьл дир Кеннеде. Цо аьлар, США-с «дика хеташ тlаийцар дуккха ха йоацаш Белграде вlашагlкхийтта кулгалхой болча мехкаша гlулакх тlадилларах вена президент Сукарнои президент Кейти», хlана аьлча, цо яхачох, американски правительство «тlа-тlа дукхагlа сагот а а деш» зувш я тlехь-тlехьа дукхагlа чlоагlлуш латта дунен халкъашта юкъерча гlулакхаши кхоахам.

«Берлинера гlулакхаш кхераме хилар» хьа а кхайкадь, «машар lалашбар а барт вlашагlа ца кхеташ дола дешаш машарца кхоастадар а духьа сихха де дезар делга берригача паччахьалкхений деятелашта тlалатта декхар а лоархlаш», США президенто, бакъдар аьлча, юха а кердаьлхар германски дош къастадара а цу тlа Малхбузен Берлинера гlулакхаш меттадоаладара а хьакъахьара малхбузен дипломате къаьнара установкаш. Цо аьлар, Малхбузен гlулакхаши малхбузенахьара берлиницаши лораберрга, аьнна, цу тайпара цlаькха а Малхбузен Берлине бахача наькха бокъонашта хьаьнахьара кхерам тlалатт аьнна хетийта а гlерташ.

Тlаккха а аьлар Кеннеде, США «кийча я Советски Союза правительство а юкъе йолаш, кхыча правительствашца уж дешаш дувца а бокъонца бола машар lалашбергбола никъ лаха а». «Малхбузенахьарча паччахьалкхений кхыча мехкашцарча гlулакхий министраш, аьлар цо, — 14 сентябре Вашингтоне вlашагlкхеттар. Вокх хlирах ООН-а Генеральни Ассамблеи сессе йодача американски делегацена керте латташ хургва США паччахьалкхен секретарь. Тхона ховчох, кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Громыко а цу тайпара сессе хила везаш ва. Цу хана торо хургья вай германски кхычен проблемаех лаьца цlенхашттара переговораш е».

«Берлински кризис» оалаш долча гlулакхаш Малхбузен Германе пайда яь бундесвера США-ра атомни герз дара духьа.

Чкъаьрилг лаца гlерт.

А. ЦВЕТКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

Катангера гlулакхаш

ЛОНДОН, 15 сентябрь. (ТАСС). Катангера хьаухача хоамаша хьахьокх ООН бlунен катангски сепаратисташтен юкъе цига хlанз а гершашара довнаш латтийла.

Рейтер яхача агентства корреспондента Леопольдвилера хоам бу, ООН Конгорча вакхо цига пресс-конференце хьахкайкадаьча бесса, «бlарчча бус ца совцаш довнаш хилар Элизабетвиле ООН бlунен катангски бlунен юкъе». Леопольдвилера дахьа кхача тlема хоамех алхха катангски салтий гуттарлла команда телаш европейски эпсараш болча хьаддача доакъошка мара латташ из кховсам, аьнна, аьлча цу викало корреспонденташка.

Цо яхачох, города ерригача стратегически пунктащка тlахьожам лоаттабер хlанз ООН бlу ба.

Солсбере (Кълабехьара Родезия) кхаьчача хоамаша йоах, Элизабетвилера Кълабаседа Родезе доазонга долчча наькъашка ООН бlуна половчаш оттаяьй. Цу накъашка гlолла Элизабетвиле мел йода машин кхо а сецаш, тхьуеж ООН-а салтий. Цунца цхьана, иштта хьаллаьцаб Элизабетвилера Камине бода никъ а. Уж гlулакхаш даьд селхан Элизабетвилера байдда Катанга «президент» Чомбен цун «чурча гlулакхий министр» Мунонгои хlанзалла хьа гучабаланза хиларах.

Мобуту юха а корта хьалъийбу

АККРА, 15 сентябрь. (ТАСС). Дикка хlама доазарча хьардаьннача хабараш тlа гlолла, «Ивнинг ньюс» яхача гански газето кепа теха арабаьккхаб Леопольдвилера бена хоам. Конго кердача правительствана духьал Мобуту гlаьро провокаци кийчьеш хилар дувц цу хоама тlа.

Хоама тlара хьахьовх, Мобутун гlаьрен раьна яц деррига lаьдал ший кара кахьачча правительствашен цун политиканен. Моттигашкара дlахьа хьожаьб бlу, яха, бахьан а уйттадаьа, шийна тешаме бола салтий, мехка тайп-тайпарча районашка дlахьежаьб Мобуту, йоах хоама тlа. Конго Республика парламентски гlоазарша цунах хетта кхайкадь, язду газето, мехка чура порядкаш юха а йоханара ший салтех пайда эца дагахкоаб Мобуту.

Мобуту гlаьро лелабу из тийша болх малхбузенахьарча дипломаташа, къаьстта а американцаша могабеш а хьаллоаллаш а хилар белгалдоах «Ивнинг ньюса». «Цу американски деятела», язду газет, хlанз дукха ха йоацаш ше Касавубуца бекхама дувцар да Конгос позитивни нейтралитетера политика тlаэцар, аьлар. Из «мегаргlолаш политика яц».

„Машара салте" аьнна цlи а тилла лелаю тlема корпус

НЬЮ-ЙОРК, 14 сентябрь. ТАСС-а корреспондента С. Луре хоам бу:

Иштта гучадаьлар деррига а. США села дукха язъеш а ювцаш а хинна кхайле хlанз гучахиннай. «Машара корпус»—малагlа аьлча, из американски эскар да. Из хозахета дагалаьца а доацаш, «Нью-Йорк таймс» яхача газета тlа чlоагlла лоархlам болаш волча вашингтонски журналиста Джек Раймонда хьаайъ бакъдар да. «Из, — тешавеш хоам бу Раймонда, — Пентагона эггара къайлагlарча предложенеш я».

Шоай «са дlадаьла кийча хиларца» «машар доттагlленен тешаме хилар хьехьокхар духьа» тууаьмни наха юкъе вахар», сунташ тохача, тlаьш тохача, школьни эданеш хьаькъа царца болх бе» хlанз а хьолла хоам бу.

Тайпара, из да кlирдаь хьахкайкадеш дола «машара корпуса» декхар, из декхар «машар доттагlленераш...» коахчашдергдарашш салтий хинна хиннаб.

«Машара корпус» американски эскара доакъох вlашагlъоллаьрга, яхаш хоам бу Раймонда. Уж дlаухийта «коммунистически агрессехьара кхерам тlатохаш» мехкашкахь. Карибски форда, Юкъерча Малхбоален, Гаьнарча Малхбоален зонашта тlаьргелла йола къаьстта дикка эшарш хила дезаш «Цу корпуса» «тlаьдожм» лоаттабелла хинна ца lеш, эшаш а киркацен белаен шоай болх.

Цу тайпара, бокъонца аьлча, «машара корпус» тlема корпус я. «Машара салтий» когаметта США эскара доакъош хуйтарга Пентагоно.

МАЛХБУЗЕХЬАРЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ КХЫЧА МЕХКАШКАРЧА МИНИСТРИЙ ВАШИНГТОНЕРА СОВЕЩАНИ

ВАШИНГТОН, 15 сентябрь. (ТАСС). Селхана хьалхара вlашагlкхийтар вlашагlкхийттача Штатий, Англе, Франце кхыча мехкашцарча гlулакхий министраш.

Заседани хинначул тlехьагlа общественностацара бувзамаш леладеча паччахьалкхен секретара помощнико Табе ше ьяа докладехь оаьлар юкъерча проблемашка хьежаб кхыча мехкашцарча гlулакхий министраш, аьнна, цу дакъе Лаосе, Конго алтарча гlулакхаша а Берлине эттача халара а.

АДНАН МЕНДЕРЕСАИ ДЖЕЛЯЛЬ БАЯРАИ БОАБЕ СУД ЯР

СТАМБУЛ, 15 сентябрь. (ТАСС). Яссиада яхача острове Турце президент хиннача Джеляль Баяра, премьер-министр хиннача Аднан Мендереса а, цун правительства члений а, хlаьта иштта хьалха хиннача демократически партена кулге лаьттача деятелий а дешашка хьожаш хиннача Лакхерхьара судо тахан боабе суд яь хилар. Баяра, Аднан Мендереса, хьалха кхаман собрание председатель хиннача Коралтана, кхычча мехкашцарча гlулакхий министр хиннача Хасан Палаткана, иштта кхыбараш а.

Спорта хоамаш

Дукха ха йоацаш Ростове РСФСР Къулбехьарча зоне вольни кlалкхетаргах хьалхара моттиг яккхара спортивни яхье яьнна хиннай республикайн обласитий 16 команда. Яхье дакъа лаьцад Нохч-Гlалгlайчен команда а.

Дика хьокхамаш доалаш чакхбаьннад цига Л. Тарамов, З. Оздоев, М. Гусаов, С. Зубайраев, С. Мадаев, З. Челохсаев. Нохч-Гlалгlайчен спортивни команда ворхlалгlа моттиг яьккхай.

Цхьабакъда, вай-команда кхы а дикагlа хьокхамаш хила торо йолаш яр, цхьацдолчча борецаша мелал, ца йоагlа приемаш лелаяьдрех. Цудухьа дlахо а дагахка хила цу тайпара гlулакх кхийн нийслургдолчча шоай спортивни говзал лакхъе еза хlара спортсмено.

К. МУСАЕВ, СССР спорта мастер.

17 сентябре:

16.00 — пионерашта школьникашта передача (эрсий метталла); 16.20 — «Доттагlа юха вlашагlкхет» — литературни передача (нохчий метталла); 16.50—ашарий антракт; 17.00 — Асланбек Шерипова хетаяь передача (эрсий метталла); 17.36 — радиолаьдувгlархой заявкех концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ.

12.00 — «Болат мо чlоагlле» — берий спортивни школера передача (гlалгlай метталла); 12.22 — «Бакъдолчча фаьх» — телефильм; 12.52— «Новые похождения Кота в сапогах» художественни фильм (бераша дехарца); 18.00 — арахьарча политикера дlахьекхьа комментатора выступлени; 18.17 — киножурнал; 18.27 — телевизионни кердадараш (эрсий метталла); 18.42 — «Запаса полковник»— киноочерк; 19.02 — Химикий культура дворецах дувцар; 19.37 — концерт — викторина; 20.27 — «Цхьан районе» — художественни фильм.

18. сентябре: 6.35 — КПСС Программа халкъашта юкъера лоархlам (нохчий метталла); 6.50 — хоамаши тlахьарчарий программен; 7.15—«Марксизм-ленинизм — коммунистически болхлой партей йохаргйоаца лард» (эрсий метталла); 8.15 — «Мурда тоха под» — дувцар (нохчий метталла); 8.28 — литовски халхара ашараи иллеши; 8.48—«Мишта лоархl дынен Коммунистически моралаша кхалса» — беседа (гlалгlай метталла); 17.00 — керда хоамаи (гlалгlай метталла); 17.10 — «Къонал» — передача (гlалгlай метталла); 17.25—ашарий антракт; 17.30 — керда хоамаш (нохчий метталла); 17.45 — «Машара Программа» — беседа (эрсий метталла); 18.00 — керда хоамаш (эрсий метталла); 18.16 — «Нохчий хьалхара коммунист» — передача (нохчий метталла); 18.30 — моттигера авторий ашараш.

Ред. зам. Дж. ХАМАТХАНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цlерахча кинотеатре

Йоккха зал «Цlе парусаш». Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

Зlамига зал № 1 — «Бlаьстан йоанаш». Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

Зlамига зал № 2 — «Римски каникулаш».

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Зlамига зал № 3 — «Тха городе». Берий сеанс.

Долалу: 9.30, 11.30.

«Фейерверг».

Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30. 18-ча сентябре денз ерригача залашка «Ши вахар» (1-гlа сери).

Родина яхача кинотеатре

Берий сеанс «Кlаьнк». Долалу: lуйрйна 9 сахьат даьлча. «Цlе парусаш». Долалу: 11, 3, 7. «Тlаьначоа машар». Долалу: 1, 5.15, 9. Документальни фильм «Машарен доттагlленин визит». Долалу: 9. 18-ча сентябре денз «Ши вахар» (1-гlа сери).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15, Телефонаш: редактора зам.—2-07-01; секретариата—2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий—2-25-72; корректорске—2-30-91.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цlерах йола типографи, г. Грозный, Револющие проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02167. Заказ № 5113.